24-мӗш ҫул тухать. Хакӗ 10 пус.

Пӗтӗм тӗнчери пролетарисем, пӗрлешӗр!

1941
МАРТ
20
КӐҪНЕРНИКУН
66 (5781) №

Чӑваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМӖПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧӖН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧӖН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧӖН
ХАҪАЧӖ.

Учебниксене вӑхӑтра пичетлесе кӑларассишӗн!

Совет Союзӗнче халӑха вӗрентесси—государствӑн чи паллӑ, чи пысӑк ӗҫӗсенчен пӗри пулса тӑрать. Шкулшӑн, шкул ачисемшӗн Ленин—Сталин партийӗ тата Совет правительстви яланах пысӑк тимлӗхпе тӑрӑшаҫҫӗ. Халӑха вӗрентес ӗҫе пирӗн совет ҫӗршывӗнчи пек пысӑк вырӑна хуни тӗнчере урӑх нихӑш ҫӗршывра та пулман тата халӗ те ҫук.

Халӑха вӗрентес ӗҫе эпир историллӗ задачӑна—рабочи класӑн культурӑллӑ-техникӑллӑ шайне инженерла-техникла ӗҫ работникӗсен шайӗ таран ӳстерес задачӑна—пурнӑҫа кӗртес тӗллевпе туса пыратпӑр. «Эпир пур рабочисене те тата пур хресченсене те культурӑллӑ та образованиллӗ тӑвас тетпӗр, ҫавна вӑхӑт ҫитсе пынӑ май эпир тӑватпӑр та» (Сталин).

Ҫак историллӗ задачӑна пурнӑҫа кӗртессине асра тытса ӗнтӗ партин XVIII съезчӗ: «Хулара пурне те вӑтам шкулсенче вӗрентессине пурнӑҫа кӗртмелле, ялсенче тата пур нациллӗ республикӑсенче те, ачасене вунӑ ҫул вӗрентес ӗҫе сарса пынипе пӗрлех, пурне те ҫичӗ ҫул вӗрентессине пурнӑҫа кӗртсе ҫитермелле...», тесе йышӑнчӗ. Парти съезчӗ йышӑннӑ постановлени, ҫӗршывӑн халӑх хуҫалӑхӗ вӑйлӑн тӗрекленнӗ никӗс ҫинче, ӑнӑҫлӑн пурнӑҫа кӗрсе пырать. Пӗтӗм Совет Союзӗпе илсен, 1941 ҫулта социаллӑ-культурӑллӑ ӗҫсем валли 48 миллиард тенкӗ уйӑрса панӑ, ку вӑл иртнӗ ҫултинчен 14,6 процент нумайрах пулать.

Совет Союзӗнче мӗнпур ачасене вӗренме кирлӗ условисене ҫителӗклех туса панӑ.

Ӗлӗкхи шкулӑн, патша саманинчи шкулӑн, чи тӗксӗм енӗ—царизм унта тӑван чӗлхепе вӗрентме чарни пулнӑ. Патша правительстви национальноҫсен чӗлхипе хаҫатсемпе кӗнекесем кӑларма чарнӑ, наци культури кӑштах палӑрнине те пӗтерсе пынӑ. Ҫавӑн пек кивӗ шкул царизмпа пӗрле, буржуази влаҫӗпе пӗрле тӗп пулчӗ.

Совет шкулӗнче ачасене—пирӗн ҫамрӑк ӑрува—тӑван чӗлхепе вӗрентеҫҫӗ. Ку вӑл большевиксен партин ленинла-сталинла наци политикин тупсӑмӗнчен тухса тӑрать. Тӑван чӗлхепе вӗрентесси—нацисен культурлӑхне ӳстермелли чи кирлӗ ӗҫ. «...Пролетариат диктатурин тапхӑрӗ, Совет Союзӗнче социализм тунӑ тапхӑр вӑл—ӑшчикӗпе социализмлӑ, формипе нациллӗ культурӑсем чечекленсе ӳссе пыракан тапхӑр пулса тӑрать» (Сталин).

Совет шкулӗнче тӑван чӗлхепе вӗрентесси тӑван чӗлхепе вӗрентекен учительсен кадрӗсене ҫителӗклӗ вӗрентсе хатӗрленипе, шкулсене валли учебниксем тата ытти пособисем тӑван чӗлхепе пичетлесе кӑларнипе пурнӑҫа кӗрсе пырать. Вӗрентӳ пахалӑхӗ, шкул ачисене коммунистла воспитани парас ӗҫе ӑнӑҫлӑн туса пырасси пуринчен ытла учительсенчен килнине пурте пӗлеҫҫӗ. Тата шкул ачисене пахалӑхлӑ учебниксем пани те питех те кирлӗ. Ҫавӑнпа та ӗнтӗ партипе правительство шкулсене стабильнӑй учебниксем туса парас тӗлӗшпе мӗн кирлисене пурне те турӗҫ. Пирӗн ачасем шкулсенче тӗплӗн ҫырнӑ стабильнӑй учебниксем тӑрӑх вӗренеҫҫӗ.

Пирӗн Чӑваш республикинчи чӑваш чӗлхипе вӗрентекен пуҫламӑш тата туллимар вӑтам шкулсене валли кирлӗ учебниксене ӗнтӗ тӑван чӗлхепе пичетлесе кӑларнӑ. Ку вӑл чӑннипех те пысӑк ҫитӗнӳ, партипе правительство тата Сталин юлташ хӑй ҫамрӑк ӑрушӑн пӗрмаях тӑрӑшнине кӑтартакан ҫитӗнӳ пулса тӑрать.

Пуҫламӑш тата туллимар вӑтам шкулсене валли кирлӗ учебниксем тӗлӗшпе Наркомпроспа Чӑвашгиза ҫакна астутарни кирлӗ: тепрер хут пичетлесе кӑларнӑ чухне учебниксене тата тӗплӗрех редакцилемелле, ку ӗҫе учительсен сӗнӗвӗсене, вӗсен опытне шута илсе туса пымалла.

Чӑваш шкулӗсене валли учебниксем парас тӗлӗшпе хальхи вӑхӑтри тӗп задача—аслӑ классене (8, 9, 10-мӗш классене) валли учебниксем кӑларасси пулать. Ҫитес вӗренӳ ҫулӗ пуҫланас тӗле ҫак классене валли те тӑван чӗлхепе кӑларнӑ учебниксем ҫителӗклӗ пулмалла.

1941 ҫулта пурӗ 64 учебник пичетлесе кӑлармалла. Истори учебникӗсемех кӑҫалхи ҫул 9 учебник тухмалла. Ку вӑл—пысӑк тата пархатарлӑ ӗҫ!

Учебниксем пичетлесе кӑларасси — час пулакан ӗҫ мар. Ҫавӑнпа та килес ҫула валли учебниксем кӑларас тӗлӗшпе халичченех хӗрӳллӗ ӗҫлеме тытӑнмалла пулнӑ тата хальхи вӑхӑтра та хӗрӳллӗ ӗҫлени кирлӗ. Анчах ҫак хӗрӳлӗх Наркомпросра та, Чӑвашгизра та, пушшех те типографисенче туйӑнмасть-ха. Унта, хӗрӳлӗх вырӑнне, сӳреклӗх ытлашшипех.

Шкулсене валли учебниксем вӑхӑтра кӑларас ӗҫе, паллах ӗнтӗ, Наркомпрос ертсе пыма тивӗҫлӗ. Анчах вӑл учебниксем кӑларма хатӗрлес тӗлӗшпе Чӑвашгиз, уйрӑмах типографи ӗҫӗпе тӑтӑшах интересленмест-ха. Пӑхса тухса ҫирӗплетме панӑ учебниксен алҫырӑвӗсем те Наркомпросра час-часах нумай вӑхӑт хушши выртаҫҫӗ. Учебниксене рецензи парас ӗҫе Наркомпрос наука работникӗсене тата преподавательсемпе учительсене явӑҫтарман.

Туллимар вӑтам шкулсемпе вӑтам шкулсенче чӑваш литературине вӗрентме ҫирӗплетнӗ программа та, учебник те ҫук. Ку тӗлӗшпе Наркомпрос умне татӑклӑ ыйту тухса тӑрать: хӑҫан пулаҫҫӗ чӑваш литературине вӗрентмелли ҫирӗп программа тата учебник? Ҫак ӗҫе тӑвассине вӑраха тӑсма юрамасть. Учительсем тата вӗренекенсем хӑйсене кирлине хӑвӑртрах пама ыйтаҫҫӗ.

Чӑвашгиз учебниксем кӑларас тӗлӗшпе ку таринччен чылай ӗҫсем тунӑ. Ҫапах та вӑл учебниксем кӑларас плана ҫултан-ҫулах тултарса пыман. 1940 ҫулта, сӑмахран, ҫак ӗҫӗн планне 66 процент кӑна тултарнӑ. Ҫавна пула иртнӗ ҫулсенчех тухмалли учебниксем кӑҫал тин пичетленсе тухаҫҫӗ.

Типографисене, уйрӑмах Шупашкарти 1-мӗш номерлӗ типографине илсен, вӗсем учебниксем пичетлесе кӑларас тӗлӗшпе япӑх ӗҫлеҫҫӗ. 1-мӗш номерлӗ типографинче хӑшпӗр учебниксен алҫырӑвӗсем икшер ҫул выртаҫҫӗ. Сӑмахран, математика тата физика учебникӗсене 1940 ҫул пуҫламӗшӗнчех типографине панӑ. Анчах вӗсем халӗ те хускалмасӑр выртаҫҫӗ.

Партин XVIII конференцийӗ: продукци туса кӑларас плана кашни предприяти, кашни цех, кашни бригада, кашни станок малтанах хатӗрленӗ график тӑрӑх тултарса пымалла; плана хисеп тӗлӗшӗнчен ҫеҫ мар, пахалӑх, комплект тата ассортимент тӗлӗшӗнчен те обязательно тултарса пымалла, тесе кӑтартса пачӗ. Ҫак кӑтарту Чӑвашгизпа типографисене те тӳррӗмӗнех пырса тивет. Вӗсен руководителӗсен ҫакна асра тытмалла: учебниксем пичетлесе кӑларас плана тултарманни—парти конференцийӗ йышӑннӑ решенине пурнӑҫа кӗртменни пулать.

Ҫапла ӗнтӗ шкулсене валли тӑван чӗлхепе учебниксем пичетлесе кӑларас тӗлӗшпе ку таринччен чылай ӗҫсем тунӑ пулин те, малашне тумалли ӗҫсем те пысӑк-ха. Тунӑ ӗҫсемпе лӑпланса ларма, ҫитменлӗхсене курмасӑр тӑма сӑлтав ҫук. Пачах урӑхла, ҫитменлӗхсене палӑртса, вӗсене сирсе пымалла.

Шкул ачисемпе учительсем лайӑх пахалӑхлӑ учебниксем ҫителӗклӗ кӑларса пама ыйтаҫҫӗ. Наркомпроспа Чӑвашгизӑн вӗсен ыйтӑвне тивӗҫтермелле. Кӑҫалхи ҫул учебниксем пичетлесе кӑларас плана пӗтӗмпех тултарассишӗн ҫине тӑрса ӗҫлемелле.

ФЗО шкулӗсене вӗренме илес ӗҫ

Мартӑн 20-мӗшӗнче колхозри тата ялти ытти ҫамрӑксене призыв йӗркипе вӑрман промышленноҫӗн, строительство материалсен промышленноҫӗн тата чугунҫул строительствин ҫӗнӗ ФЗО шкулӗсене вӗренме илме пуҫлаҫҫӗ. Пирвайхи черетпе пурӗ 106,5 пин ҫынна илеҫҫӗ.

Призыв ирттернӗ чухне пулӑшу пама Ӗҫ вӑйӗсен Резервисен Главнӑй Управленийӗ ответлӑ работниксен группине вырӑнсене командировкӑна янӑ. Пур ҫӗрте те медицина комиссийӗсем организациленӗ, облаҫсенчен мобилизаци йӗркипе вӗренме илекен ҫамрӑксене турттарса ҫӳреме плансем туса хатӗрленӗ.

Доброволецсенчен заявленисем пыма пуҫланӑ.

Ҫӗнӗ шкулсем валли тӳрех вӑрман участокӗсенче, механизациленӗ лесопунктсем, цементпа кирпӗч завочӗсем т. ыттисем ҫумӗнче ҫуртсем уйӑрса параҫҫӗ. Общежитисем, столовӑйсем, мунчасем, хӗрлӗ кӗтессем, клубсем валли кирлӗ ҫуртсене юсаҫҫӗ. Чылай облаҫсенче ҫӗнӗ шкулсен мастерӗсемпе мастерсен помощникӗсем валли семинарсем ирттереҫҫӗ.

«Свердлес» трестӗнчи курссенче Свердлов облаҫӗнчи вӑрман хуҫалӑхӗпчи лайӑх работникӗсем 60 ҫын вӗренеҫҫӗ. Март уйӑхӗн вӗҫӗнче Киров облаҫӗнче те ҫавӑн пек курссем организацилеҫҫӗ.

Ҫамрӑксен призывӗ апрелӗн 10-мӗшӗчен пырать.

(ТАСС).

Пӗтӗм Союзри ялхуҫалӑх выставкин пирвайхи 140 пин участникӗ

Ҫӗршывра Пӗтӗм Союзри ялхуҫалӑх выставкине хутшӑнассишӗн анлӑн сарӑлса кайнӑ социализмлӑ ӑмӑрту чаплӑ результатсем пачӗ. Ҫӗршер пин колхозсем, бригадӑсем, звеносем тата ялхуҫалӑхӗнче малта пыракансем выставка участникӗсем валли ҫирӗплетнӗ показательсене ирттерсе тултарнӑ. Туллимар цифрӑсем тӑрӑх, вырӑнсенче выставкӑна хутшӑнмашкӑн право илме ыйтса 400 пине яхӑн заявлени панӑ.

Главнӑй комитет выставкӑн пирвайхи 140 пин участникне ҫирӗплетнӗ.

ҪЕҪЕНХИРТИ КӲЛӖ

Ҫуркунне пуҫланнӑ хыҫҫӑн Сальск ҫеҫенхирӗнчи колхозсен (Ростов облаҫӗ) водохранилищи 20 миллион кубометр шыв тытса тӑракан резервуар пулса тӑнӑ. Ҫеҫенхирти ҫак кӳлӗ 700 гектара яхӑн ҫӗр лаптӑкне йышӑнса тӑрать. Шыв кашни кунах хушӑнса пырать, вӑл 40 пин гектар ҫӗре шӑварма шыв парать.

Чӑваш республикинчи колхозниксем СССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗн постановленине хӗрӳллӗн саламлаҫҫӗ

Мартӑн 18-мӗшӗнче Сӗнтӗр районӗнчи Муркавӑш, Шомик, Юваново подрайонӗсенче колхоз председателӗсен, бригадирсен, ферма заведующисен канашлӑвӗсем пулса иртнӗ. Канашлусенче СССР Совнаркомӗпе ЦК ВКП(б) «Ялхуҫалӑх культурисен тухӑҫлӑхне тата выльӑх-чӗрлӗхсен продуктивлӑхне ӳстернӗшӗн Чӑваш АСС Республикинчи колхозниксене ӗҫшӗн хушса тӳлесси ҫинчен» йышӑннӑ постановление сӳтсе-явнӑ.

Колхозниксем пур ҫӗрте те СССР Совнаркомӗпе ЦК постановленине пысӑк хаваслӑхпа йышӑнса илеҫҫӗ, ӑна ырлаҫҫӗ, колхозниксене ӗҫшӗн тӳлемелли ҫӗнӗ йӗрке туса панӑшӑн партипе правительствӑна тав тӑваҫҫӗ.

Кӑпасри «Комбайн» колхоз председателӗ Никольский юлташ ҫапла калать:

— Колхозниксене ӗҫшӗн ҫӗнӗ йӗркепе тӳлемелле туни питӗ кирлӗ те паха мероприяти, вӑл колхоз хуҫалӑхне вӑйлатма пулӑшать.

Парти райкомӗ СССР Совнаркомӗпе ЦК ВКП(б) йышӑннӑ постановленине колхозниксене тӗплӗн ӑнлантарса парас тӗлӗшпе чылай ӗҫсем туса ирттерме палӑртса хунӑ. Ку ӗҫе районри пӗтӗм актив — партипе совет, комсомол, ҫӗрӗҫ работникӗсем хутшӑнаҫҫӗ. Подрайонсенче агитаторсен канашлӑвӗсене ирттерме палӑртнӑ. Районри «Ӗҫ ялавӗ» хаҫат подрайонсенче стена хаҫат редакторӗсемпе рабселькорсен канашлӑвӗсем туса ирттерет. Канашлусенче СССР Совнаркомӗпе ЦК ВКП(б) йышӑннӑ постановление май стена хаҫачӗсемпе селькорсем умне тухса тӑракан задачӑсем ҫинчен сӳтсе-яваҫҫӗ. Ҫавӑн пекех район центрӗнче ялсовет председателӗсемпе колхоз председателӗсен канашлӑвӗ пулса иртет.

СССР Совнаркомӗпе ЦК ВКП(б) постановленийӗ пичетленсе тухнӑ «Чӑваш Коммуни» хаҫатпа «Красная Чувашия» хаҫат килсе ҫитеймен-ха, апла пулсан та вӑл постановлени ҫинчен кашни колхозникех калаҫать. Нумай колхозниксем ҫак постановленине ушкӑнпа пухӑнса тата пӗччеңшерӗн те радио тӑрӑх итленӗ.

— Ку постановленирен тухса тӑракан йӗрке малта пыракан колхозниксем тӗлӗшӗнчен пулнӑ тӗрӗсмарлӑха пӗтерет, колхозсенче ӗҫ тухӑҫлӑхне хӑпартма ҫӗнӗ хӑват парать, — теҫҫӗ вӗсем.

* * *

ҪЕРПУ. «Ильич» колхозра СССР Совнаркомӗпе ЦК ВКП(б) «Ялхуҫалӑх культурисен тухӑҫлӑхне тата выльӑх-чӗрлӗх продуктивлӑхне ӳстернӗшӗн Чӑваш республикинчи колхозниксене ӗҫшӗн хушса тӳлесси ҫинчен» йышӑннӑ постановленине ушкӑнпа пухӑнса радио тӑрӑх итленӗ.

Иккӗмӗш бригадӑн бригадирӗ Акимов юлташ СССР Совнаркомӗпе ЦК ВКП(б) постановленине чӗререн ырласа ҫапла калать:

— Пирӗн колхоз иртнӗ ҫул гектар пуҫне вӑтамран 14-шар центнер ытла тӗштырӑ туса илнӗ. Халӗ эпир гектар пуҫне 100 пӑтран кая мар тӗштырӑ туса илессишӗн кӗрешетпӗр. СССР Совнаркомӗпе ЦК ВКП(б) йышӑннӑ постановлени тырпул тухӑҫлӑхне тата выльӑх-чӗрлӗх продуктивлӑхне ӳстерес тӗлӗшпе питӗ пысӑк ҫул уҫса парать.

Халиччен колхозникӑн обществӑллӑ хуҫалӑхри ӗҫне ӗҫкунӗ хисепӗ тӑрӑх тӳленӗ. Унӑн ӗҫӗн пахалӑхне, вӑйлӑ тырпул туса илессипе выльӑх-чӗрлӗх продуктивлӑхне ӳстерес ӗҫри результачӗсене хисепе илмен. Пысӑк тухӑҫлӑ тырпул туса илнӗ бригадӑсемпе звеносенчи колхозниксем те сахал тухӑҫлӑ тырпул туса илнӗ бригадӑсемпе звеносенчи колхозниксем пекех ӗҫкунӗ тӑрӑх тупӑшсем пӗртан илнӗ. Ӗҫре уравниловка пулса тӑнӑ. Халӗ ӗҫшӗн тӳлемелли ҫӗнӗ йӗрке ҫак уравниловкӑна пӗтӗмпех пӗтерет.

Колхозниксем СССР Совнаркомӗпе ЦК ВКП(б) йышӑннӑ постановленине ырласа 1941 ҫулта вӑйлӑ тырпул туса илес тата выльӑх-чӗрлӗх продуктивлӑхне ӳстерес тӗлӗшпе социализмлӑ ӑмӑртӑва хутшӑнса конкретлӑ обязательствӑсем илнӗ.

* * *

ВӐРНАР. Районри колхозсенче СССР Совнаркомӗпе ЦК ВКП(б) «Ялхуҫалӑх культурисен тухӑҫлӑхне тата выльӑх-чӗрлӗх продуктивлӑхне ӳстернӗшӗн Чӑваш АСС Республикинчи колхозниксене ӗҫшӗн хушса тӳлесси ҫинчен» йышӑннӑ постановленине питӗ пысӑк хаваслӑхпа йышӑнса илнӗ.

Ҫак постановление радио тӑрӑх вуласа панине Вӑрнар районӗнчи колхозсенче вунӑ пин ҫын ытла итленӗ. Молотов ячӗпе, Крупская ячӗпе, Ворошилов ячӗпе, Ленин ячӗпе тӑракан колхозсенче, ҫавӑн пекех тата «Память Ленина», «Ландыш» колхозсенче постановление радио тӑрӑх вуласа панине колхозниксем ушкӑнпа пухӑнса итленӗ.

Молотов ячӗпе тӑракан колхозра постановление радио тӑрӑх итленӗ хыҫҫӑн колхозниксем ҫӗрле колхоз правленине пухӑннӑ. Кунта вӗсем ҫак постановленине пысӑк хастарлӑхпа сӳтсе-явнӑ. Сыснасем пӑхакан Ксения Скворцова СССР Совнаркомӗпе ЦК ВКП(б) йышӑннӑ постановленине хӗрӳллӗн саламласа, хӑй ҫине сысна ӗрчетес тӗлӗшпе конкретлӑ обязательствӑсем илнӗ.

Сурӑхсем пӑхакан Иванов юлташ ҫамрӑк путексене пурне те пӑхса ҫитӗнтерме, ҫӗр сурӑх пуҫне 130 путек илме пулнӑ.

Колхоз бригадирӗ Тихонов юлташ кӑҫалхи ҫул гектар пуҫне вӑтамран 130 пӑтран кая мар тӗштырӑ туса илме сӑмах панӑ.

Колхозниксен хаваслӑхӗ

Мартӑн 18-мӗшӗнче каҫхине пирӗн колхозниксем СССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗ йышӑннӑ постановленине радио тӑрӑх питӗ пысӑк хаваслӑхпа тата тимлӗхпе итлерӗҫ.

Пирӗн колхозниксем СССР Совнаркомӗпе ЦК ВКП(б) «Ялхуҫалӑх культурисен тухӑҫлӑхне тата выльӑх-чӗрлӗхсен продуктивлӑхне ӳстернӗшӗн Украина СС Республикинчи колхозниксене ӗҫшӗн хушса тӳлесси ҫинчен» постановлени йышӑнсан: «Хӑҫан пулать-ши кун пек йӗрке пирӗн патӑрта та», —тетчӗҫ. Халӗ ӗнтӗ пирӗн республикӑра та, колхозниксене ӗҫшӗн тӳлес тӗлӗшпе Украинӑри пекех ҫӗнӗ йӗрке пулать.

Колхозниксене ӗҫшӗн тӳлессинче ку таринччен пулнӑ тӗрӗсмарлӑх тинех пӗтет. Халӗ ӗнтӗ ӗҫкунӗн хисепне шута илнӗ чухне колхозниксен ӗҫӗн пахалӑхне те—тырпул тухӑҫлӑхне тата выльӑх-чӗрлӗх продуктивлӑхне хисепе илеҫҫӗ. Ку таринччен колхозниксен пӗр пайӗ ӗҫӗн пахалӑхӗшӗн тӑрӑшсах кайман, мӗнле те пулсан ӗҫкунӗ ытларах тума тӑрӑшнӑ.

Пирӗн Орининӑри «Красное Сормово» колхозрах иртнӗ ҫул ҫапла пулнӑ. Иккӗмӗш бригада пӗр пек ҫӗр ҫинчех виҫҫӗмӗш бригадӑран тырпул ытларах туса илнӗ. Анчах та ӗҫкунӗсем иккӗмӗш бригадӑра та, виҫҫӗмӗш бригадӑра та пӗр пекех пулнӑ пирки, иккӗмӗш бригадӑри колхозниксене те, виҫҫӗмӗш бригадӑри колхозниксем пекех, тупӑша пӗр пекех валеҫнӗ.

Пирӗн колхозниксем СССР Совнаркомӗпе ЦК ВКП(б) «Ялхуҫалӑх культурисен тухӑҫлӑхне тата выльӑх-чӗрлӗх продуктивлӑхне ӳстернӗшӗн Чӑваш АСС Республикинчи колхозниксене ӗҫшӗн хушса тӳлесси ҫинчен» йышӑннӑ постановленине пӗтӗм чӗререн ырлаҫҫӗ, партипе правительствӑна тав тӑваҫҫӗ.

ПЕТЕЛЬНИКОВ.

Сӗнтӗр районӗнчи Оринино ялсовет исполкомӗн председателӗ.

Тӳрӗ кӑмӑлпа ӗҫлекен колхозниксемшӗн сталинла тӑрӑшни

Партин Центральный Комитечӗпе СССР Совнаркомӗ йышӑннӑ постановленине пирӗн колхозниксем питӗ пысӑк хаваслӑхпа кӗтсе илчӗҫ.

— Ку постановлени,—теҫҫӗ вӗсем, — халиччен пулнӑ уравниловкӑпа обезличкӑна пачах пӗтерсе хурать.

Ҫак постановленине пурнӑҫа кӗртсе пыни ялхуҫалӑх культурисен тухӑҫлӑхне тата выльӑх-чӗрлӗхсен продуктивлӑхне хӑпартма, колхозниксен ӗҫ тухӑҫлӑхне ӳстерме пулӑшать. Малашне ӗнтӗ кая юлса пыракан колхозниксем малта пыракансене хуса ҫитессишӗн, малта пыракансем татах та чаплӑрах ҫӗнтерӳсем тӑвассишӗн пысӑк хастарлӑхпа ӗҫлеме тытӑнӗҫ.

Пирӗн колхозра пур колхозниксем те начар мар ӗҫлеҫҫӗ. Анчах пурне те пӗр виҫепе тӳлеме юрамасть. Стахановецсем ӗҫ вӑйне сахал пӗтернипех продуктсем ытларах туса илеҫҫӗ. Акӑ, сӑмахран, Ольга Никитина юлташ звенине илсе пӑхар-ха. Ҫак звенона 31,2 гектар ҫӗр ҫирӗплетсе панӑ. Вӑл кашни гектартан вӑтам шутпа 16 центнер тӗштырӑ пухса кӗртнӗ. Ҫав вӑхӑтрах Н. Леонтьева юлташ звени 32,6 гектар ҫӗр ҫинчен вӑтам шутпа кашни гектартан 22,39 центнер тырӑ туса илнӗ. Ҫак звеносем иккӗшӗ те ӗҫкунӗсене пӗр пек расходланӑ. Паллах. Леонтьева юлташ звенинчи колхозниксене ытларах тӳлемелле пулнӑ, анчах вӗсене пӗр виҫепе тӳленӗ.

Тата тепӗр тӗслӗх. И. Кириллов юлташ бригади 61,2 гектар ҫӗр лаптӑкӗнчен вӑтам шутпа кашни гектартан 19,8 центнер тырӑ пухса илнӗ. Уйхир ӗҫӗсенче бригада 4769 ӗҫкунӗ пӗтернӗ. В. Яковлев юлташ бригади 59,3 гектар ҫӗр лаптӑкӗнчен вӑтам шутпа кашни гектартан 18,65 центнер тырӑ пухса кӗртнӗ. Ку бригада пӗтӗмпе 4971,5 ӗҫкунӗ пӗтернӗ. Кунтан ҫакӑ паллӑ: Яковлев юлташ бригадин ҫӗр лаптӑкӗ сахалтарах пулнӑ пулин те ӗҫкунӗсене ытларах пӗтернӗ, ҫапах та унӑн тырпул тухӑҫӗ Кириллов юлташ бригадинчен сахалтарах. Анчах ӗҫкунӗшӗн ҫак бригадӑсенчи колхозниксене пурне те пӗр виҫепе тӳленӗ.

Кун пек примерсене татах та кӑтартса пама пулать. Партин Центральный Комитечӗпе СССР Совнаркомӗ йышӑннӑ постановлени ҫак тӗрӗсмарлӑха пӗтерсе хурать. Малашне ӗнтӗ колхозниксене ӗҫшӗн тӳленӗ чухне ӗҫӗн хисепне те, пахалӑхне те шута илеҫҫӗ. Кам лайӑхрах ӗҫлет, ҫавӑ нумайтарах тупӑш илет.

М. ЛУКИН.

Шупашкар районӗнчи Молотов ячӗпе тӑракан колхоз агрономӗ.

Совет наукин паллӑ деятелӗсем. Вӗсене пӗррӗмӗш степеньлӗ сталинла премисем панӑ. Сулахайран сылтӑмалла — академиксем **Н. Н. Бурденко, В. А. Обручев** тата геологи наукисен докторӗ **В. М. Сенюков.**

(ТАСС фотохроники).

Тракторсене юсассине хӑвӑртлатмалла

Тракторсене юсасси пирӗн республикӑра ҫавтери начар пырать. Мартӑн 15-мӗшне плана пӗтӗмпе те 79,1 процент, уйрӑмӑн капитальнӑй ремонт — 82,5 процент, текущий ремонт — 77,4 процент кӑна тултарнӑ. Пӗтӗм республикипе мӗнпурӗ те виҫӗ МТС—Вӑрнар, Шӑхасан тата Шӑмӑршӑ МТ Станцисем ҫеҫ тракторсене юсаса пӗтернӗ.

Ялхуҫалӑхӗнче малта пыракансен республикӑри канашлӑвӗ илнӗ социализмлӑ обязательствӑсем тӑрӑх, мӗнпур тракторсене апрелӗн 1-мӗшне юсаса пӗтермелле. Анчах ӗҫри хӑвӑртлӑхсем пит те ҫителӗксӗр. Юлашки пиллӗк кун хушшинчи — мартӑн 10—15-мӗшсем хушшинчи ӳсӗм виҫӗ процент ытларах кӑна пулнӑ. Паллах, ӗҫсем малашне те ҫак хӑвӑртлӑхсемпех пулса пыраҫҫӗ пулсан, пирӗн республика социализмлӑ ӑмӑрту договорӗ тӑрӑх хӑй ҫине илнӗ обязательствӑна пурнӑҫа кӗртеймест.

Ялхуҫалӑхӗнче малта пыракансем республикӑри трактористсемпе рабочисене ӗҫре малта пыракан МТ Станцисен опычӗпе усӑ курма, мастерскойсенчи ӗҫе тӗрӗс организацилеме, шалти мӗнпур ресурссемпе усӑ курма, запаслӑ пайсене реставрацилес ӗҫе анлӑрах сарса яма, ҫапла вара пӗтӗм тракторсене пысӑк пахалӑхпа срокчен юсаса пӗтерме чӗнчӗҫ. Анчах, каласа пулать, ҫак чӗнӗве чылай МТ Станцисенче тивӗҫлипе шута илмен. Уйрӑмӑнах Улатӑр МТ Станци начар ӗҫлет. Вӑл тракторсене юсамалли плана пӗтӗмпе те 34,8 процент кӑна тултарнӑ.

Юсанӑ хӑшпӗр тракторсен пахалӑхӗ начаррине систерекен фактсем палӑрма пуҫларӗҫ. Сӑмахран, Куславкка МТ Станцинче Зайцев юлташ бригади юсанӑ пӗр трактора ӗҫе ярассишӗн виҫӗ кун хушши тӑрмашнӑ, анчах трактор ҫав-ҫавах ӗҫлемен. Ҫакӑ вӑл пӑшӑрхантаракан сигнал. Ҫавӑнпа та ӗҫӗн хӑвӑртлӑхне ӳстернипе пӗрлех тракторсене пысӑк пахалӑхпа юсасси ҫине ытларах ҫаврӑнса пӑхмалла.

Канашри МТМ ӗҫӗн пахалӑхӗ начарри палӑрать. Нумаях пулмасть Ишлей МТ Станцийӗ блокӑн головкисене 6 штука Канаш МТМ-не леҫсе панӑ. МТМ реставрацилесе панӑ головкӑсем пурте брак пулнӑ. Кун пек фактсем Канаш МТ Мастерскойӗнче час-часах пулкалаҫҫӗ.

Чылай МТ Станцисем график тӑрӑх ӗҫлеме, запаслӑ пайсене шута илсе тухма, мастерскойсене, складсемпе сарайсене ӑпӑр-тапӑртан тасатма тытӑннӑ. Ку тӗлӗшпе Вӑрнар МТС пример кӑтартать. Вӑл тракторсене пӗтӗмпех юсаса пӗтернӗ. Хальхи вӑхӑтра кунта комбайнсене, молотилкӑсене тата ытти машинӑсене юсаҫҫӗ. Мастерскойсемпе складсене тасатса унта-кунта сапаланса выртакан тимӗр-тӑмӑр 6 тонна пухнӑ. Уйхир ӗҫӗсен графикне туса хатӗрленӗ. Кашни бригада, кашни трактор уйхире тухсан малтанхи кунах график тӑрӑх ӗҫлеме тытӑнать. Унсӑр пуҫне тракторсемпе машинӑсене техника енӗпе пӑхса тӑмалли график пулать. Ҫакӑ вӑл ӗҫ хӗрсе пынӑ вӑхӑтра машинӑсем ӑнсӑртран ваттӑ пӑсӑласран малтанах сыхланса тӑма, ҫав ӑнсӑртлӑха малтанах пӗтерсе хума пулӑшать.

Вӑрмар МТ Станци мартӑн 1-мӗшӗнчен пуҫласа график тӑрӑх ӗҫлеме тытӑннӑ. Ҫавна май ӗҫсем чылай лайӑхланма пуҫлани палӑрать. Малашне те графика пӑсмасӑр ӗҫлесен, тракторсене апрелӗн пӗррремӗшне пӗтӗмпех юсаса пӗтеретпӗр, — тесе пӗлтерет МТС директорӗ Кангин юлташ. — Кунта та тасалӑхшӑн тата производствӑри йӗркелӗхшӗн кӗрешме пуҫланӑ. Ҫак кунсенче 6 тонна тимӗр-тӑмӑр пухнӑ. Шӑхасан МТ Станцинче мӗнпур оборудованисемпе запаслӑ пайсене тата машинӑсене шута илсе тухнӑ. Халиччен запаслӑ пайсене кам мӗн чухлӗ ыйтнӑ, ӑна ҫавӑн чухлӗ панӑ. Халӗ пачах урӑхла, тӗрӗс йӗркепе туса хунӑ. Старший механик заключенийӗсӗр никама та запаслӑ пайсем памаҫҫӗ.

Малта пыракан МТ Станцисен ӗҫри опычӗсем пысӑк. Анчах кая юлакансем ҫав опытсемпе усӑ курмаҫҫӗ. Ку тӗлӗшпе уйрӑмӑнах Куславкка МТ Станцине палӑртса хӑвармалла. Кунти работниксем партин Пӗтӗм Союзри XVIII конференцийӗ йышӑннӑ решенисене коммунистсен пухӑвӗнче тата канашлура сӳтсе-явнӑ та, урӑх нимӗн те туман. МТС директорӗ партконференци решенийӗсене пурнӑҫа кӗртес тӗлӗшпе нимӗнле практикӑллӑ мерӑсем те йышӑнман. Паллах, кунта тракторсене юсасси те кая юлса пырать: плана 74,4 процент кӑна тултарнӑ. Сӗнтӗрвӑрри, Первомайски, Шупашкар, Тӑвай МТ Станцисем те питӗ кая юлнӑ. Кунти работниксем «ӗлкӗрӗпӗрха, ҫуракиччен инҫе вӗт, ӑҫта васкас», теҫҫӗ пулмалла.

Вӑхӑт кӗтмест. Апрелӗн пӗррремӗшӗчен вунӑ кун кӑна юлчӗ. Трактористсен тата тракторсене юсас тӗлӗшпе ӗҫлекен рабочисен хастарлӑхне мобилизацилесе, договор тӑрӑх илнӗ обязательствӑсене срокра пурнӑҫа кӗртес пулать. Хӑшпӗр ҫӗрте запаслӑ пайсем ҫукки ҫине йӑвантараҫҫӗ, ҫав вӑхӑтрах реставрацилесен ӗҫе яма юрӑхлӑ детальсем темӗн чухлех унта-кунта сапаланса выртаҫҫӗ. Шалти ресурссемпе туллин усӑ курни кирлӗ.

Тепӗр вунӑ кунтан пирӗн республикӑра юсаса пӗтермен пӗр трактор та ан пултӑр,—ҫакӑн пек задача тӑрать пирӗн умра. Ӑна пурнӑҫа кӗртес пулать.

Хӑйсен заданийӗсене пурнӑҫа кӗртнӗ

ЕЛЧӖК. Тӑрмӑш ялсоветне кӗрекен колхозниксем вӑрман хатӗрлевӗнче хӑйсен заданийӗсене ӑнӑҫлӑн тултарса пыраҫҫӗ. «Новый путь» колхоз вӑрман хатӗрлес плана 109 процент тултарнӑ. Д. Шемяков, П. Кучаков юлташсем хӑйсен планӗсене 180 процент таран тултарса пычӗҫ.

Колхоз вӑрман турттарс тӗлӗшпе те плана ытлашшипех тултарнӑ.

«Красное знамя» тата «Знамя» колхозсем те вӑрман хатӗрлес тата турттарас плана пӗтӗмпех тултарнӑ.

Ялсоветне виҫӗ колхоз кӗрет. Вӗсем виҫҫӗш те вӑрман хатӗрлес енӗпе хӑйсен заданийӗсене пурнӑҫланӑ.

П. Щербаков.

Колхоза кӗреҫҫӗ

▲ КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. Партин XVIII конференцийӗ йышӑннӑ решенисене вӗреннӗ май, уйрӑм хуҫалӑхпа пурӑнакансем хушшинче колхоза кӗрекенсен хисепӗ ӳссех пырать. Районӗпе ҫак кунсенче 20 хуҫалӑх колхоза кӗчӗҫ. Вӑл хисепрен Хусакасси ялсоветӗнчи «Пятилетка» колхоза 8 хуҫалӑх, Сталин ячӗпе тӑракан колхоза 3 хуҫалӑх кӗнӗ.

П. Майоров.

▲ СОВЕТСКОЕ. Ҫак кунсенче районӗпе 12 хуҫалӑх колхоза кӗчӗҫ. Николаевскри Сталин ячӗпе тӑракан колхоза 4 хуҫалӑх кӗчӗҫ.

Г. Шумилов.

▲ ШӐХАСАН. Юлашки кунсенче районра 26 хуҫалӑх колхоза кӗчӗҫ. Ӑвӑс-Кибечри «Березовка» колхоза 6 хуҫалӑх, Кивӗ-Шуртанти Чапаев ячӗпе тӑракан колхоза 5 хуҫалӑх кӗнӗ.

А. Антонов.

▲ КАНАШ. Единоличниксем колхозра ӗҫлесе пысӑк тупӑш илме пулнине лайӑх ӑнланса ҫитрӗҫ. Вӗсем колхоза кӗме тытӑнчӗҫ. Вӑтакас-Татмӑш ялсоветне кӗрекен «Динамо» колхоза 2 хуҫалӑх, «Парижская Коммуна», Чкалов ячӗпе тӑракан колхозсене пӗрер хуҫалӑх кӗчӗҫ.

Т. Турхан.

Каучуконоссен тӑван ҫӗршывӗнче

СССР Совнаркомӗпе ЦК ВКП(б) кок-сагыз акакан ҫӗр лаптӑкӗсене тата кок-сагызӑн тухӑҫлӑхне ӳстересси ҫинчен йышӑннӑ постановленине Казахстанра питех те пысӑк ҫӗкленӳпе кӗтсе илнӗ. Колхозниксем каучуконоссем валли чи лайӑх ҫӗрсем уйӑраҫҫӗ. Сарканд районӗнчи «Красный пахарь», «Всемирное пламя» колхозсенче тата Киров ячӗпе тӑракан колхозра кок-сагызсӑр пуҫне тау-сагыз акса тума йышӑннӑ. Тау-сагыз тымарӗсенче 25 процента ҫити каучук пур.

ПАРТИ ПУРНĂÇĔ

КОММУНИСТСЕН РАЙОНСЕНЧИ ПУХĂВĔСЕМ

ÇĔРПӲ

ÇĔРПӲ. **(Хамăр корр.).** Коммунистсен районри пухăвĕнче партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцин итогĕсем çинчен парти райкомĕн секретарĕ Григорьев юлташ доклад туса пачĕ.

Апат-çимĕç предприятийĕ плана ирттерсе тултарса, 107 пин тенкĕ перекетленĕ. Абакассинчи артель плана 147 процент тултарнă. Анчах, пĕтĕмĕшпе илсен,—тет докладчик,—иртнĕ çулта промышленность предприятийĕсемпе промысла артелĕсем питех те начар ĕçлерĕç. Ку ĕнтĕ парти райкомĕ тата пуçламĕш парторганизацисем промышленность тĕлĕшпе çителĕксĕр ĕçленине пĕлтерет. Райком бюровĕнче иртнĕ çулта сӳтсе-явнă пĕтĕм ыйтусенчен 2,6 процентĕ кăна промышленноçа тивет. Промышленность предприятийĕсемпе промысла артелĕсен ĕçĕсем çинчен докладсем итлесе тĕлли-паллисĕр решенисем йышăннă, решенисем пурнăçа мĕнле кĕрсе пынине тĕрĕслесе тăман.

Докладчик тата тухса калакан юлташсем уйрăмах механизациленĕ арман, Туçири чăпта çаптаракан тата «Перламутр» артельсем, примус горелкисем тăвакан завод начар ĕçленине палăртрĕç. Çак предприятисем плана график тăрăх тултарса пыма, ĕç тухăçлăхне ӳстерме тăрăшмаççĕ. Вăл предприятисенче тасалăх çук. «Перламутр» артельте СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ 1940 çулти июнĕн 26-мĕшĕнче Указ кăларнă хыççăн 18 çын ĕç дисциплинине пăснă. Ĕç тухăçлăхне ӳстерме тата таварăн хăйне ларакан хакне чакарма тăрăшмаççĕ. Иртнĕ çулта таварăн хăйне ларакан хакне 12 процент ӳстернĕ.

— Хорнзорти чăпта çаптаракан артель,—тет Сергеев юлташ,—иртнĕ çулти плана 77 процент ытларах кăна тултарчĕ. Кăçал та ĕçсем мухтамаллах мар. Артель мастерскойĕнче 20 станок вырнаçнă. Вĕсем сахалтан та 30 пин чăпта çапса кăларма пултарнă. Анчах та çак сезонра вутă çуккине пула пĕр станок та ĕçлемерĕ. Чăвашпромсоюз артель ĕçĕпе интересленмест, хутсемпе циркулярсем тăрăх кăна ертсе пырать.

Районра машинăллă çулйĕр станцийĕ, автотранспорт пур. Кунпа пĕрлех чугунçул ĕçĕпе те интересленмелле. Докладчик Григорьев юлташ транспорт ĕçĕ çинчен пĕр сăмах та каламарĕ.

Ялхуçалăх техникумĕн директорĕ Цветков юлташ парти райкомĕпе ĕçсынни депутачĕсен район Совечĕ капитальнăй строительство енĕпе çителĕксĕр ертсе пынине палăртрĕ. Ялхуçалăх техникумĕн çуртне тума тытăннăранпа 5 çул иртнĕ, анчах халĕ те туса çитереймеççĕ. Малтанхи вăхăтра кунта кирпĕч тата ытти строительство материалĕсем те çителĕклĕ пулнă. Районра, партипе совет организацисем хушнă тăрăх, строительство материалĕсене каланча юсанă, ача сачĕ тата машинно-тракторнăй мастерской тунă çĕре расходласа пĕтернĕ.—Строительство ĕçĕ çине малашне те хальхи пекех ӳрĕк-сӳрĕк пăхсан шкул çуртне тепĕр 10 çултан та туса çитерейрес çук,—тет Цветков юлташ. Районри парторганизаци коммунальнăй строительство енĕпе çителĕксĕр ертсе пынине тепĕр факт лайăх çирĕплетсе парать. ГЭС строительствине 1936 çулта тытăннă, халĕ те туса çитереймеççĕ.

— Иртнĕ çулта пирĕн завод ĕçне тĕрлĕ вырăнсенчен килсе 50 хутран кая мар тĕрĕслесе кайрĕç, анчах та пĕрмаях тĕрĕслесе тăни ĕçе лайăхлатма пачах та пулăшмарĕ. Тĕрĕслесе тăни çеç мар, практикăллă ĕçре пулăшса пыни тата усăллă канашсем пани кирлĕ,—тет примус горелкисем тăвакан завод директорĕ М. Павлов.

Районри промышленность предприятийĕсенчен профшкола лайăх ĕçленине палăртма кирлĕ. Кунти парторганизаци XVIII партконференци решенийĕсене практикăллă ĕçре пурнăçа кĕртсе пыма тытăннă. Продукцине график тăрăх кăларса тăраççĕ. Çав вăхăтрах чылай предприятисенче халиччен мĕнле ĕçленĕ, халĕ те çавăн пекех ĕçленине, ĕçе çĕнĕлле туса пыма тытăнманнине палăртма кирлĕ. Пухура тухса каланă хăшпĕр юлташсем ĕç начар пынин сăлтавне пĕтĕмпех ВКП(б) райкомĕ çине йăвантарса, пуçламĕш парторганизацисен рольне ытлашши пĕчĕклетсе кăтартма пăхрĕç.

МТС питех те япăх ĕçлет. Иртнĕ çулхи плана тултарайман, çав вăхăтрах государство укçи-тенкине 130 пин тенкĕ ытлашши расходланă. Тракторсемпе ытти машинăсем МТС территорийĕнче е колхозсенче сапаланса тăраççĕ. Социализмлă пурлăха сыхлассишĕн тăрăшни çук. МТС директорĕн политика енĕпе ĕçлекен заместителĕ Громов юлташ çав çитменлĕхсем çинчен каланă чухне пуçламĕш парторганизаци ĕçĕ çинчен тата кунти коммунистсем машинно-тракторнăй станци ĕçне лайăхлатас тĕлĕшпе йышăнакан мерăсем çинчен пĕр сăмах та каламарĕ.

Пуху XVIII партконференци решенийĕсене ырласа тата вăл решенисене пурнăçа кĕртсе пыма пулса резолюци йышăнчĕ.

Т. МАЙОРОВ.

ЕТĔРНЕ

ЕТĔРНЕ. Мартăн 16-мĕшĕнче партин районри пухăвĕ пулса иртрĕ. Пухура 200 çын ытла пулнă. Коммунистсен районри пухăвĕнче парти райкомĕн секретарĕ Акимов юлташ партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцин итогĕсем çинчен доклад туса пачĕ.

Акимов юлташ районри чылай предприятисем начар ĕçленине палăртрĕ. Пĕтĕмĕшпе илсен, районри промышленность 1940 çулта хăйĕн производствăллă программине 85,3 процент анчах тултарнă. Çапла, предприятисем çĕршыва пĕр миллион та 500 пин тенкĕлĕх продукци парайман. Етĕрнери спиртзавод хăйĕн планне мĕнпурĕ те 54,7 процент, МТС—48,9 процент, кирпĕч завочĕ—63 процент, электростанци—46 процент çеç тултарнă.

Промкоопераци начар мар ĕçлерĕ. Вăл 1940 çулти плана 105 процент тултарнă.

Промышленность пĕлтĕр начар ĕçлени вăл—пуçламĕш парторганизацисем тата парти райкомĕ производство ĕçĕ çине çителĕксĕр çаврăнса пăхнинчен килнĕ. Вĕсем предприятисен тата артельсен ĕçĕсемпе сахал интересленнĕ.

Спиртзавод тирпейсĕр ĕçленине, топливăна тата материалсемпе чĕртаварсене ытлашши расходланине пула 1.998 пин тенкĕ убытка тӳснĕ. Кунта пуçламĕш парторганизаци те пур, анчах çав йĕркесĕрлĕхсем çинчен вăхăтра сӳтсе-явман, кирлĕ мерăсем йышăнман. Спиртзавод çакнашкал ĕçленипе парти райкомĕ те килĕшнĕ. Парти райкомĕ хăйĕн бюровĕнче завод ĕçĕсем çинчен 12 хутчен сӳтсе-явнă, çав вăхăтрах завода ĕçре конкретлăн пулăшни тата решенисене пурнăçа кĕртсе пынине тĕрĕслени пулман.

Пухура машинно-тракторнăй станцин иртнĕ çулти ĕçĕсене вăйлăн критиклерĕç. МТС пĕлтĕр уйрăмăнах начар ĕçленĕ, 36 трактортан 19 трактор кăна ĕçре пулнă, ыттисем ахаль ларнă. Тракторсене бригадирсем çумне çирĕплетсе паман пулнă. МТС иртнĕ çулта пулнă çитменлĕхсене кăçал та шута илмен. Тракторсемпе комбайнсене тата ытти машинăсене юсасси питĕ япăх тăрать. Капитальнăй ремонтран 11 трактор кăлармалла пулсан 5 трактор кăларнă, 12 сеялкăран 4 сеялка кăна юсанă. Комбайнсене юсама халĕ те пуçăнман.

Машинно-тракторнăй станцин учет ĕçĕнче те йĕркесĕрлĕхсем пулнă. Кунта запаслă пайсем çук, тесе ларнă, анчах тĕрĕслесе пăхсан запаслă пайсем 22 пин тенкĕлĕх пулни палăрнă.

Çу заводĕнче, бухгалтери кăтартса панă тăрăх, оборудованисем 50 пин тенкĕлĕх пулнă, тепĕр хут тĕрĕслесен вĕсем 200 пин тенкĕлĕх шутланнă.

Докладчик иртнĕ çулта колхозсем мĕнле ĕçлени çинчен те тĕплĕн чарăнса тăчĕ. Районри нумай колхозсем вăйлă тырпулшăн начар кĕрешнĕ, штатсене ӳстернĕ, ĕçкунĕсене ытлашши расходланă. Районĕпе пурĕ колхозсем 100 пин ĕçкунĕ ытлашши пĕтернĕ.

Юлашкинчен Акимов юлташ кадрсене суйласа илесси çинчен, единоначали çинчен каласа пачĕ. Вăл парторганизацисене тасалăхпа йĕркелĕхшĕн, XVIII партконференци решенийĕсене пурнăçа кĕртсе пырассишĕн кĕрешĕве вăйлатма кирли çинчен асăрхаттарчĕ.

Пренире тухса калакансем районри промышленноçăн, пуçламĕш парторганизацисемпе парти райкомĕн ĕçĕсене вăйлăн критиклерĕç. Коммунистсен пухăвĕ спиртзавод директорĕн Комаров юлташăн сăмахне пысăк тимлĕхпе итлерĕ. Вăл хăйĕн сăмахĕнче завод 1940 çулта тата кăçал мĕнле ĕçлесе пыни çинчен чарăнса тăчĕ. Завод коллективĕ кăçал, иртнĕ çулпа танлаштарсан, лайăхрах ĕçлет, XVIII партконференци уçăлнă тĕле икĕ уйăхри плана тултарнă. Пĕрремĕш кварталти плана мартăн 20-мĕш тĕлне тултарассишĕн кĕрешет. Хальхи вăхăтра график тăрăх ĕçлет, çитменлĕхсене çийĕнчех пĕтерсе пырать. Цехсенче тасалăхпа йĕркелĕх тунă. Рабочисем ĕç тухăçлăхне ӳстерессишĕн, оборудованисемпе туллин усă курассишĕн кĕрешеççĕ.

Тухса калакан юлташсем хула Советне те критиклерĕç. Вăл хулари коммуналлă строительствăна начар ертсе пырать.

Коммунистсен пухăвĕ пысăк активлăхпа иртрĕ. Районри промышленноçри тата транспортри çитменлĕхсене тĕплĕн уçса пачĕ, XVIII партконференци решенийĕсене пурнăçа кĕртсе пыма татăклă решени йышăнчĕ.

А. ЧЕХОНИН.

Партконференци материалĕсене вĕренеççĕ

ЭЛĔК. Районра комсомол пуçламĕш организацийĕсенче партин XVIII конференцийĕ тата СССР Верховный Совечĕн VIII Сессийĕ йышăннă решенисене тимлĕн вĕренме тытăнчĕç.

Крымзарайкăри туллимар вăтам шкулти комсомол пуçламĕш организацийĕ партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕн решенийĕсем çинчен колхозниксене ăнлантарса пама комсомолец-агитаторсене уйрăм участоксем çумне çирĕплетрĕ.

«Светлый путь» колхозри коммунист-агитатор Я. Николаев юлташ агитациллĕ ĕçе лайăх йĕркелесе пырать. Çавна май кунта çĕнĕрен 5 хуçалăх колхоза кĕчĕç.

Юманлăхри Буденный ячĕпе тăракан колхозри комсомолка А. Дмитриева конференци материалĕсем çинчен ăнлантарса парас тĕлĕшпе 5 заняти туса ирттерчĕ. **Ив. ВАСИЛЬЕВ.**

Экспериментальнăй офталмологин Украинăри институчĕн директорĕ академик В. П. Филатов. Медицинăра калама çук чаплă научнăй ĕçсем тунăшăн ăна Сталинла премии — 100 пин тенкĕ панă.

* * *

Совет правительстви ученăйсен ĕçне пысăк вырăна хурать

СССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕ 1941 çулти мартăн 13-мĕшĕнче «Наука енĕпе тунă калама çук чаплă ĕçсемшĕн Сталинла премисем парасси çинчен» постановлени йышăнчĕ. Çак постановлени тăрăх физико-математически, технически, хими, биологически, ялхуçалăх, медицина тата геолого-минералогически наукăсем енĕпе ĕçлекен работниксене пĕрремĕшпе иккĕмĕш степеньлĕ Сталинла премисем памалла тунă.

Совет Союзĕнчи ученăйсем юлашки 6—7 çул хушшинче наука енĕпе калама çук чаплă ĕçсем турĕç. Вĕсем совет çĕршывĕн хуçалăхне аталантарса пырас, çĕршывăн оборона хăватне тĕреклетес тата совет наукине сарса пырас тĕлĕшпе пысăк усă кӳреççĕ. Сталинла лауреатсен наука енĕпе тунă чаплă ĕçĕсемпе пĕтĕм совет çĕршывĕ мухтанать.

Сталинла премисем илме тивĕçлĕ пулнă ученăйсене совет çĕршывĕ çеç те мар, пĕтĕм тĕнче пĕлсе тăрать. А. Н. Бах, А. Н. Крылов, П. Л. Капица, Лысенко т. ыт. академиксем çĕршывăн халăх хуçалăхне аталантарас тĕлĕшпе чаплă ĕçсем турĕç. Вĕсен наука енĕпе тунă ĕçĕсемпе ытти çĕршывсенче те усă кураççĕ. В. А. Дегтярев, Ф. В. Токарев т. ыт. тăрăшнипе пирĕн Хĕрлĕ Çар вооруженийĕ çĕнĕ йышши хĕçпăшалсемпе пуянланчĕ.

Совет ученăйĕсене Сталинла премисем памалла туни пирĕн çĕршывра кăна наука енĕпе чаплă çитĕнӳсем тума май пуррине уççăн кăтартса парать. Ученăйсемшĕн пирĕн совет çĕршывĕнче кăна тăрăшаççĕ.

Сталинла премисене кашни çулах памалла тунă. Совет правительстви 1941 çулти мартăн 13-мĕшĕнче йышăннă постановлени ученăйсене наука енĕпе çĕнĕрен те çĕнĕ çĕнтерӳсем тума татах та хавхалантарать. Совет ученăйĕсем техникăна çĕнетсе лайăхлатса пырĕç.

З. М. МИЛОВИДОВ.
Наукăсен кандидачĕ, Чăвашсен Педагогика институчĕн доценчĕ.

ВĂРМАН ХАТĔРЛЕВĔ

Шавĕ нумай, ĕçĕ сахал

Райпланра кашни пилĕккунлăхра вăрман хатĕрлевĕн пĕрремĕш квартал планне мĕнчухлĕ тултарнине кăтартакан сводка туса хатĕрлеççĕ. Ун хыççăн районри Совет исполкомĕнчи телефонсем вĕçĕмсĕр шăнкăртатма тытăнаççĕ.

Кашни пилĕккунлăхсенче тенĕ пек ялсовет исполкомĕсемпе колхоз председателĕсене пухса районри Совет исполкомĕнче тата ВКП(б) райкомĕнче вăрман хатĕрлевĕ мĕнле пыни çинчен калаçаççĕ. Ку ыйтупа уйрăм канашлусем те туса ирттереççĕ. Çав-çавах улшăнусем сахал, район вăрман хатĕрлевĕнче начар ĕçлет: мартăн 10-мĕш тĕлне пĕрремĕш квартал планне хатĕрлес енĕпе 73,3 процент, турттарассипе — 41 процент, кирлĕ пунктсем патне турттарса кăларассипе 31,8 процент кăна тултарнă.

Чăваш АССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Обкомĕ панă çирĕп план тăрăх, районри Совет исполкомĕпе ВКП(б) райкомĕ ялсоветсем тата уйрăмăн колхозсем валли вăрманта ĕçлеме ĕç вăйĕпе турттăм вăйĕ тăратма график тунă, кашни кун миçе фестметр вăрман касса хатĕрлеме тата турттарма кирлине кăтартнă. Апла пулсан та обязательнăй йĕркепе тултармалли задание ялсоветсемпе колхозсем кирлĕ чухлĕ тултарса пымаççĕ. Çулавăç ялсоветĕнчи Ворошилов ячĕпе тăракан, «Ударник» колхозсем вăрман хатĕрлеме тытăнманпа пĕрех. Ворошилов ячĕпе тăракан колхоз 160 фестметр вăрман касса хатĕрлес вырăнне 38 фестметр кăна хатĕрленĕ, кирлĕ пункта 368 фестметр турттарса кăларас вырăнне 42 фестметр кăна турттарса кăларнă. «Ударник» колхоз унтан та начар ĕçлет: 150 фестметр вăрман хатĕрлемелле пулсан, пĕр фестметр та хатĕрлемен-ха. Кирлĕ пунктсем патне 230 фестметр турттарса кăлармалла, 7 фестметр кăна турттарса кăларнă. Тукташ ялсоветне кĕрекен колхозсем те вăрман хатĕрлес графика пурнăçласа пымаççĕ. График тăрăх çак колхозсен мартăн 10-мĕшне вăрман касса хатĕрлес тата турттарас плансене пĕтĕмпех тултарса çитермелле пулнă, вăл вăхăта Тукташ ялсоветĕ вăрман касса хатĕрлес плана 50 процента яхăн, турттарса кăларас плана 32 процент кăна тултарнă. Мартăн 5-мĕшпе 10-мĕш кунĕсем хушшинче... 5 кубла метр вутă хатĕрленĕ.

Вăрман хатĕрлес тата турттарас плана тултарасси ĕç тухăçлăхĕнчен нумай килет. Вăрманта çынсем нумай ĕçлеççĕ, анчах вĕсем хăйсен нормисене тултарса пыраймаççĕ. Нумай чухне вăрманта ĕç вырăнĕсене шыраса вăхăта ирттереççĕ, лесосексем тăрăх утса çӳреççĕ. Лесоучастоксенче ĕçлекенсенчен никăшĕ те ĕç тухăçлăхне хăпартассишĕн тăрăшмаççĕ, вĕсем ку ответлăха хăйсем çине илесшĕн мар.

Вăрмана халиччен вăрман каснă çĕрте пулман çамрăксем, хĕрарăмсем пыраççĕ. Вĕсем йывăçа хăш еннелле ӳкерме кирлине тата вăрман каснă чухне сыхламалли майсене пĕлмеççĕ. Каснă йывăçсем урăх йывăçсем çине ланкнисем пулкалаççĕ. Çакă вăл ĕçре нумай кансĕрлет, ăна ӳкерме хăтланса вăхăт нумай иртет. Кунта мастерсен ролĕ пысăк пулмалла, рабочисене ĕçлеме вĕрентмелле, техникăпа паллаштармалла. Мастерсене вăрманта çурма хĕн, вĕсен ĕçĕпе лесоучастокра ĕçлекенсем питех интересленмеççĕ.

— Вăрманта пирĕн мастерсем, инструкторсем, бракерсем пур. Вĕсене унта тĕл пулма тăрăшăр, кирлĕ ыйтусене вĕсенчен ыйтса пĕлĕр,—теççĕ лесоучастоксенчи конторăра ларакан çынсем.

Чăннипе илсен, мастерсем вăрманта час-часах бракерсем вырăнĕнче ĕçлеççĕ, ĕçе тĕрĕс организацилессишĕн тăрăшмаççĕ. Çавнашкалах инструкторсем те хăйсен тивĕçлĕ ĕçĕсенчен аякра çӳреççĕ.

Вăрман хатĕрлевĕнче тăрăшса ĕçлекенсем пур. Вĕсем партин XVIII конференцийĕ йышăннă решенисемпе хавхаланса, государство заданине ăнăçлăн тултарса çитерессишĕн кĕрешеççĕ.

Урпашри «Хастар» колхозăн 170 фестметр вăрман касса хатĕрлемелле, 222 фестметр хатĕрленĕ, кирлĕ пунктсем патне 299 фестметр турттарса кăлармалла, 329 фестметр турттарса кăларнă. Юçкасси ялсоветĕнчи Ворошилов ячĕпе тăракан колхоз вăрман касса хатĕрлес тата турттарса кăларас плансене пĕтĕмпех тултарнă.

Чылай колхозсем вăрман касса хатĕрлес тата турттарас тĕлĕшпе пĕр икĕс ĕçлесе пыраймаççĕ Вырăс Ормĕнчи «Доброволец» колхоз вăрман хатĕрлес плана ытлашшипех тултарнă, çав вăхăтрах 608 фестметр турттарса кăларас вырăнне 189 фестметр кăна турттарса кăларнă. Ильянкăри «Красноармеец» колхозăн 275 фестметр йывăç турттарса кăлармалла, 93 фестметр кăна турттарнă, çав вăхăтрах вăл вăрман касса хатĕрлес плана тултарнă. Çаксем пирки те район йывăç турттарас тата кирлĕ пунктсем патне турттарса пырас тĕлĕшпе кая юлса пырать.

Кĕçех çуна çулĕ пăсăлать, ун чухне йывăç турттарма кансĕр пулать. Çакăн çинчен колхоз тата ялсовет исполкомĕсен председателĕсем аса илмеççĕ, йывăç турттарма лашасем çителĕксĕр уйăрса яраççĕ.

Март уйăхĕ — вăрман хатĕрлевĕн обязательнăй заданине тултармалли юлашки тата татăклă уйăх шутланать. Уйăх вĕçне тухасси инçе юлмарĕ. Малашне те хальхи пекех ĕçлесен, район вăрман хатĕрлес тата турттарса кăларас плана тултарса çитереймест, государство умĕнче парăмлă юлать. Каласса пĕртте вăхăта ирттерес пулмасть, чăн-чăн ĕçе большевикла тытăнмалла. Вăрманта ĕçлекенсен ĕçне тĕрĕслесе тăмалла.

Единоличниксене вăрман хатĕрлес ĕçе кирлĕ пек явăçтарса пымаççĕ. Яргунькино ялсоветĕнчи единоличниксен 136 фестметр вăрман касса хатĕрлемелле, мартăн 10-мĕшне 19 фестметр кăна хатĕрленĕ, çавăн пекех 114 фестметртан 30 фестметр кăна турттарса кăларнă. Çак фактсем те вырăнсенче партипе совет организацисем вăрман хатĕрлев ĕçне начар организациленине тата ăна ертсе пыманнине кăтартса параççĕ.

ЭЛĔК. **(«Чăваш Коммуни» корр.).**

ШКУЛ АЧИСЕМ ВЫЛЬĂХСЕНЕ ШЕФА ИЛНĔ

ТАВАЙ. Тĕмерти вăтам шкулта вĕренекенсем выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçпе питех те интересленеççĕ. Халĕ вĕсем выльăхсене шефа илме тытăнчĕç. Çак кунсенче 21 вĕренекен колхоз ферминче 7 качакана, 4 вăкăра, 20 пăрува, 3 лашана шефа илчĕç. Вĕренекенсем шефа илнĕ выльăхсене юратса пăхаççĕ. Вĕсем выльăхсене тасатаççĕ, вăхăтра апат панипе шăварнине сăнаççĕ. Вĕренекен ачасем пăхакан выльăхсем мăнтăрланса пыраççĕ. **И. КОРНЕВ.**

В. И. Ленин сочиненийĕсен çĕнĕ, 4-мĕш изданийĕ

1941 çулти февраль уйăхĕнче В. И. Ленин сочиненийĕсен 4-мĕш изданийĕн пĕрремĕш томĕ пичетленсе тухнă, çак изданине ВКП(б) Центральный Комитечĕ йышăннă решени тăрăх Маркс—Энгельс—Ленин институчĕ пичете пама хатĕрлет.

Ленин документĕсене ВКП(б) Центральный Комитечĕ çумĕнчи Маркс—Энгельс—Ленин институтĕнче пĕр çĕре пухас ĕçе, тĕпрен илсен, туса çитернĕ. Çак ĕçе тума партин Центральный Комитечĕ тата Сталин юлташ хăй пуçарнипе 1923 çулта тума тытăннă. Институт архивĕсенче Ленин çырнă произведенисем, çырусем, запискăсем, телеграммăсем 24 пин ытла сыхланса выртаççĕ.

Большевикла парти, совет халăхĕ валли çĕнĕ изданире Ленинăн литературăллă наследствине ытларах туллийĕн пухса пама кирлĕ условисене йăлтах туса хунă.

В. И. Ленин сочиненийĕсен тăваттăмĕш изданине институт Ленинăн çĕнĕ, халичченхи изданисене кĕмен çĕнĕ документĕсене 500 документ ытла кĕртнĕ. Вĕсен шутĕнче çаксем пур: большевикла парти историйĕн тата Ленинăн революциллĕ ĕçĕн пур тапхăрĕсемпе те пекех çыхăнса тăракан брошюрăсем, статьясем, çырусем, телеграммăсем.

Сочиненисен собранине Ленин чи малтан çырнă литературăллă произведенисенчен пĕрне—1893 çулта çырнă «По поводу так называемого вопроса о рынках» ятлă реферата кĕртнĕ. Çакă вăл—тĕпрен илсен народничествăна хирĕç çырнă произведени.

Ленинăн 1901—1904 çулсем хушшинчи документĕсенчен çĕнĕ изданине çаксем кĕреççĕ: «О журнале «Свобода», «Зима и «сезон» политики» статьясем, «Анархизм и социализм» тезиссем, «Основной тезис против эсеров», «Марксистские взгляды на историю аграрного вопроса в Европе и России» темăпа вуланă лекцисен программи, «Письмо Кавказскому Союзному Комитету» т. ыттисем.

Сочиненисен собранине çĕнĕрен кĕртекен статьясен чылай пысăк пайне 1905—1906 çулсем хушшинче çырнă. Вĕсем хушшинче — Ленин 1905 çулхи ноябрĕн пирвайхи числисенче çырнă «Наши задачи и Совет Рабочих Депутатов» пур. Вăл питех те пысăк вырăн йышăнса тăрать, советсем—пролетариат диктатурин çĕнĕ форми пулса тăни çинчен калакан ленинла-сталинла вĕрентĕвĕн историйĕпе тĕп шухăшне кăтартса парас ĕç валли çĕнĕ, калама çук хаклă документ пулса тăрать.

Малалла çакăн пек статьясемпе документсем кĕреççĕ: «Письмо товарищу из России», «Проект резолюции III съезда РСДРП по поводу событий на Кавказе», «Борьба пролетариата» хаçат çинчен çырнă рецензи, «Революция в России», «Первые шаги рабочего класса», «Задачи рабочей партии и крестьянство», «Битва на баррикадах», «Между двух битв» статьясем, «Первое мая» листовка, «Две тактики социал-демократии в демократической революции» ятлă произведени пирки юлашкичен каланинчен илнĕ сыпăк.

4-мĕш изданире Ленин реакци тапхăрĕнче тата тĕнчери империализмлă пĕрремĕш вăрçă пуçланас умĕн вăйланса кайнă революциллĕ çĕнĕ çĕкленӳ тапхăрĕнче партишĕн кĕрешнине кăтартса паракан çĕнĕ документсем чылай пулаççĕ. Вĕсем шутне выступленисем тата 1909 çулта «Пролетарий» хаçат редакцийĕн канашлăвĕ валли çырнă резолюцисен проекчĕсем, большевиксем Прагăри конференцине пухассишĕн кĕрешнине çутатса паракан статьясемпе çырусем кĕреççĕ. Вĕсем хушшинче çаксем пур: «Открытое письмо ко всем социал-демократам партийцам», «О краске стыда у Иудушки Троцкого», РСДРП-ăн Прагăри конференци резолюцийĕсен проекчĕсем «Карты на стол», «Прежде и теперь» «Нелегальная партия и легальная работа», «Рабочая масса и рабочая интеллигенция» статьясем, «Правда» редакцине янă чылай çырусем, Сталин юлташ патне 1912 çулти декабрĕн 27-мĕшĕнче янă çыру, «Вниманию читателей «Луча» и «Правды» статья, «Об отношении к ликвидаторству и об единстве» тезиссем, «Вопрос о нефтяном голоде» ятлă статья т. ыттисем.

Сочиненисен çĕнĕ изданине кĕрекен материалсен пысăк хисепĕ—империализмлă вăрçăн пирвайхи çулĕсенчи тата 1917 çулти, уйрăмах парти Октябрьти социализмлă аслă революцине хатĕрлесе пынă тапхăрти материалсем. Вĕсем, пуринчен малтан, Ленин апрельри конференцире тунă выступленисем тата вăл вăрçă çинчен, Вăхăтлăх правительство çине мĕнле пăхасси çинчен, партин аграрлă ыйтупа наци ыйтăвĕ тĕлĕшĕнчи программине çĕнĕрен пăхса тухасси çинчен çырнă резолюцисем. Вĕсем—Ленин Измайловски полкри, броневой дивизионри салтаксен, Путиловски заводри рабочисен митингĕсенче каланă сăмахсем «Крепость цепи определяется крепостью самого слабого звена ее». «Внешняя политика русской революции» статьясем; «Марксизм о государстве» тетрадь, çак тетрадьре «Государство и революция» ятлă произведени валли хатĕрленĕ материалсем пур.

Сочиненисен 4-мĕш изданине Ленин граждăн вăрçи тапхăрĕнче çырнă, юлашки çулсенче Ленин сборникĕсенче, хаçатсенче тата журналсенче пичетленсе тухнă чылай материалсем кĕнĕ. Вĕсен шутĕнче çаксем пур: И. В. Сталина Российăн кăнтăр пайĕнче продовольстви ĕçĕсен руководителĕ пулма уйăрса лартни çинчен калакан документ, И. В. Сталин патне 1918 çулти июнĕн 11-мĕшпе июлĕн 7-мĕшĕнче янă телеграммăсем, И. В. Сталинпа Ф. Э. Дзержинский патне 1919 çулти январĕн 14-мĕшĕнче янă телеграмма, И. В. Сталин патне 1919 çулти майăн 20-мĕшĕнче тата 1920 çулти февралĕн 16-мĕшпе 19-мĕшĕнче янă телеграммăсем, И. В. Сталин патне 1920 çулти августăн 2-мĕшĕнче янă çыру тата çакăн евĕрлĕ ытти хаклă материалсемпе документсем.

Сочиненисен çĕнĕ изданине çаксем кĕреççĕ: «Философские тетради», «Тетради по империализму», «Тетради по аграрному вопросу» тата халиччен уйрăм кĕнексемпе тухнă «Письма к родным».

Сочиненисен собранине çĕнĕрен кĕртекен мĕнпур статьясем тата ытти документсем марксизмăн-ленинизмăн идейăллă сокровищницине хуракан калама çук хаклă вклад пулса тăраççĕ, вĕсенчен нумайĕшне юлашки çулсенче кăна тупнă.

Ленин сочиненийĕсен 4-мĕш изданине хатĕрленĕ чух институт произведенисен текстĕ енĕпе тĕплĕн ĕçлет. Текста Ленинăн алçырăвĕсем тăрăх, Ленин хатĕрленĕ изданисем, хаçат-журналсенчи статьясем, вăл хăй редакциленĕ сăмахсен стенограммисем т. ыттисем тăрăх сăмахран сăмаха тĕрĕслеççĕ. Ку ĕçре вак-тĕвексем çук—кашни деталь, кашни саспаллипе запятой пысăк вырăн йышăнса тăрать. Произведенисенчи цитатăсене пурне те Ленин мĕнрен илнĕ çавсем тăрăх тĕрĕслесе тухаççĕ. Çак ĕç пынă вăхăтра сочиненисен 2-мĕшпе 3-мĕш изданийĕсен хăшпĕр томĕсенче тĕрĕс мар пичетленнĕ, сиксе юлнă вырăнсене пурне те тӳрлетеççĕ. Тăваттăмĕш изданире Ленинăн тĕрĕслесе пăхнă, пĕтĕмĕшпех тĕрĕс текстĕ пичетленсе тухать.

Çĕнĕ изданире В. И. Ленинăн произведенийĕсене томсем тăрăх большевикла парти историйĕн сталинла научнăй периодизацийĕпе — «ВКП(б) историйĕн кĕске курсĕнче» панă периодизаципе килĕштерсе вырнаçтарса тухнă. Çапла, сăмахран, тăватă (1, 2, 3, 4) том парти историйĕн пĕрремĕш тапхăрĕпе (1883—1901 çулсем) килĕшсе тăраççĕ; малаллахи виçĕ том (5, 6, 7) парти историйĕн иккĕмĕш тапхăрне (1901—1904 çулсем) палăртса тăраççĕ т. ыт. те.

Произведенисене томсем тăрăх çакăн пек пĕртен-пĕр тĕрĕс принципа, ВКП(б) историйĕн научнăй периодизацийĕ тăрăх вырнаçтарса тухни Ленин произведенийĕсен аслăран та аслă идейăллă пуянлăхне парти аталанăвĕн тĕп тапхăрĕсенче парти умĕнче тăнă задачăсемпе тачă çыхăнтарса тарăннăн вĕренес ĕçре парти активне тата пĕтĕм совет интеллигенцине пысăк усă кӳрĕ. Çакă вăл лекторсен, преподавательсен, пропагандистсен тата марксистла-ленинла теорине вĕренес, сăнаса тĕпчес тата пропагандăлас тĕлĕшпе ĕçлекен ытти работниксен ĕçĕнче те пысăк вырăн йышăнса тăрĕ.

Томсенче Ленинăн произведенийĕсене хронологиллĕ йĕркепе вырнаçтарса тухаççĕ; статьясем вĕсене çырнă е пичетлесе кăларнă датăсем тăрăх, сăмахсемпе докладсем выступленисен датисем тăрăх вырнаçса тухаççĕ. Ленин çырăвĕсене, вĕсене халиччен пичетлесе кăларнă е Ленин пичетлесе кăларма палăртса хунă пулсан, вĕсене çырнă е пичетлесе кăларнă вăхăт тăрăх тивĕçлĕ томсене кĕртеççĕ. В. И. Ленин виличчен пичетленсе тухман çырусене уйрăм томсене кĕртеççĕ. 1895—1904 çулсем хушшинче çырнă çавăн пек çырусенчен 34-мĕш том пулса тăрать, 1905—1914 çулсенчи çырусенчен — 35-мĕш том, 1915—1922 çулсенчи çырусемпе телеграммăсенчен — 36-мĕш том. Çак томсенче те çырусене хронологиллĕ йĕркепе вырнаçтарса тухаççĕ.

В. И. Ленин сочиненийĕсен пĕтĕм 4-мĕш изданине 40 томпа пичетлесе кăларма шутласа хунă.

Çĕнĕ издани томĕсенчи справкăллă материалсем фактлă сведенисенчен тăраççĕ, вĕсем вулакансене конкретлă историллĕ материалсенче тата Ленин сочиненисен идейăллă содержанийĕнче ориентировка илме çăмăллатаççĕ.

Кашни томăн справкăллă материалĕсем çаксенчен тăраççĕ: тома кĕрекен произведенисем çинчен фактически кĕске даннăйсем паракан умсăмах; страницăсенче редакци асăрхаттарнисем—Ленин текстĕнче тĕл пулакан ютçĕршыв сăмахĕсемпе пуплевĕсене вырăсла куçарса панă; том вĕçĕнче асăрхаттарнисем, вĕсенче кучухнехи вулакана кирлĕ фактически справкăсем пур. Асăрхаттарнисенче çав тома кĕрекен произведенисене çырнипе пичетлесе кăларнин историйĕ çинчен, парти съезчĕсем, конференцийĕсем тата ЦК пленумĕсем çинчен, Ленин Маркспа Энгельс произведенийĕсенчен илнĕ цитатăсем çинчен калакан даннăйсене илсе кăтартнă; Ленин асăнакан псевдонимсене тата парткличкăсене ăнлантарса панă. Кашни томăн справкăллă материалĕсене, çавăн пекех тата В. И. Ленин пурнăçĕпе ĕçĕсен датисем кĕреççĕ, вĕсенче вăл ăçта пулни, ĕçлени, съездсене, конференцисене тата пленумсене хутшăнни çинчен, вăл çырнă произведенисем т. ыттисем çинчен те фактлă сведенисем панă. Çак материалсем пурте ĕнтĕ, сочиненисен виççĕмĕш изданинче илсе кăтартнă материалсемпе танлаштарсан, чылай пуянрах содержаниллĕ тата чылай туллирех.

В. И. Ленин сочиненийĕсем марксизмăн-ленинизмăн аслăран та аслă энциклопедийĕ, большевизм историйĕпе теорийĕн первоисточникĕ пулса тăраççĕ. Большевикла парти историйĕнчи мĕн чухлĕ те пулин паллă вырăн йышăнса тăракан ыйтусем пурте Ленин ĕçĕсенчен палăрса тăраççĕ. Партин предисторине кăтартса паракан, марксизмăн тăшманĕсене пур енчен те критиклекен тата Российăри марксистсемпе революциллĕ пролетариат умĕнче тăнă задачăсен пĕтĕмĕшле контурĕсене палăртса хуракан пирвайхи литературăллă ĕçсенчен пуçласа, юлашки произведенисем — ССР Союзĕнчи социализмла общество строительствин практикăллă планĕн тĕп сулйĕрĕсене палăртса панă произведенисем таран,—çакăн пек ĕнтĕ В. И. Ленинăн çĕнĕ, 4-мĕш изданипе тухакан сочиненийĕсен иксĕлми идейăллă пуянлăхĕ.

В. И. Ленин сочиненийĕсен çĕнĕ, тăваттăмĕш изданийĕ — «большевикла партипе совет халăхĕн идейăллă пурнăçĕнчи пысăк событи, марксизм-ленинизма пропагандăлас ĕçре, пирĕн партипе тата совет интеллигенцийĕн кадрĕсене коммунизмшăн пыракан кĕрешӳн аслă идейăллă оружийĕпе хĕçпăшаллантарас ĕçре малалла тунă çĕнĕ утăм» (В. И. Ленин сочиненийĕсен тăваттăмĕш изданийĕ валли çырнă умсăмахран).

А. МАКАРОВ.
ЦК ВКП(б) çумĕнчи Маркс—Энгельс—Ленин Институчĕн директорĕн заместителĕ.

Колхозсем çуракине хатĕрленеççĕ

Хамăр республикăри ялхуçалăхĕнче малта пыракансен канашлăвĕ пит кирлĕ ыйтăва сӳтсе-яврĕ. Канашлу участникĕсем иртнĕ çулта тунă çитĕнӳсене çирĕплетсе кăçал татах та лайăхрах ĕçлеме республикăри ялхуçалăхĕнче ĕçлекенсене чĕнсе каларĕç.

Умра пысăк задачăсем тăраççĕ. Вăл задачăсене пурнăçлас пулсан вăя хурса, большевикла хастарлăхпа ĕçлени кирлĕ. «Пирĕн пысăк тухăçлă тырпулшăн пыракан кĕрешӳн пĕрремĕш тапхăрĕ—çураки пулса тăрать», тенĕ ялхуçалăхĕнче малта пыракансен республикăри канашлăвĕ чĕнсе каланинче.

Çакна пирĕн районри колхозсенче мĕнле пурнăçласа пыраççĕ-ха? Паянхи куна чылай колхозсенче хĕрӳллĕ ĕç пырать. Ялхуçалăх машинисене юсаççĕ, вăрлăхсене тасатаççĕ, тислĕк, минераллă удобренисем турттараççĕ т. ыт. те. Колхозниксенчен чылайĕшсем вăрман хатĕрлевĕнче ĕçлеççĕ.

Кăмаша ялсоветĕнчи «Волга» (председателĕ Романов юлташ), Мăн Улхаш ялсоветĕнчи Ворошилов ячĕпе тăракан тата «Красный Октябрь» колхозсем халь тесен халь çуракине тухма хатĕр. Вĕсем ĕнтĕ ялхуçалăхĕнче, уйрăмăнах çуракинче кирлĕ машинăсене, лаша кӳлмелли таврашсене ытлашшипех хатĕрленĕ, вăрлăхсем çителĕклĕ, вĕсене триер витĕр кăларса тасатнă, тĕрĕслесе пăхнă. Вăл колхозсем ялхуçалăх ĕçĕн кăçалхи çулти планне те тунă.

Хутарти Ленин ячĕпе тăракан колхоз та (председателĕ Мозяков юлташ) акана тухма тимлĕн хатĕрленет. Колхоз плугсене, сӳресене, сеялкăсене юсаса пĕр çĕре пухса хунă, вăрлăхсем çителĕклĕ, тислĕк, кĕл тата минераллă удобренисене кирлĕ чухлĕ хатĕрленĕ. Халĕ колхозниксем вăрман хатĕрлес плана срокчен тултарассишĕн кĕрешеççĕ.

Калас пулать, асăннă колхозсем иртнĕ çулта та япăх мар ĕçлерĕç. «Красный Октябрь», Ворошилов ячĕпе тăракан колхозсем, вăтамран гектар пуçне 18—20 центнер тĕштырă туса илнĕ.

Районĕпе илсен, пучахлă тата хутаçлă культурăсен вăрлăхĕсене пĕтĕмпех хатĕрленĕ, çĕрулми те çителĕклĕ. Клевер вăрлăхĕ кăна кăштах çитмест, çывăх кунсенчех ăна та хатĕрлесе çитеретпĕр. План тăрăх триер витĕр 10764 центнер тырă тасатса кăлармалла, халĕ 10310 центнер сортланă.

Кăçал пирĕн 920 плуг, 110 сӳре тата 69 сеялка юсамалла. Ку енĕпе чылай колхозсем плана тахçанах пурнăçланă. Ку таринччен 647 плуг, 458 сӳре тата 54 сеялка юсанă. Паянхи куна ялхуçалăх машинисене юсаса пĕтермен колхозсем питех те сахал.

Кăçал эпир кĕл, кайăк-кĕшĕк тислĕкĕ пухас тĕлĕшпе начар мар ĕçлетпĕр. Паянхи куна районĕпе 2640 центнер кĕл пухнă (план 1300 цент.). Анчах тислĕк, торф т. ыт. минераллă удобренисем хатĕрлесси çителĕксĕр пырать-ха. Акă, тислĕк 150 пин лав кăларас вырăнне пĕтĕмпе те 56.412 лав çеç кăларнă. Юр тытмалли плана ытлашшипех пурнăçланă.

Уйрăм колхозсем çуракине хатĕрленес тĕлĕшпе кирлĕ пек ĕçлемеççĕ-ха. Колхоз руководителĕсем социализмлă ăмăртăва сарса пырас тĕлĕшпе ĕçе организацилесе пымаççĕ. Сăмахран, «Лесной огонек» колхозах илсе кăтартма пулать. Ку колхоз (председателĕ Чирков юлташ) иртнĕ çулта та çавтери япăх ĕçлерĕ, вăл районра чи сахал тырă туса илнисенчен пĕри. Анчах ĕç паянхи кун та япăх пырать: вăрлăхсем юрăхлă мар, вĕсене улăштарман, ялхуçалăх машинисенчен 3 сеялка, 6 плуг юсаса пĕтермен.

Пренешри «Большевик» колхоз та (председателĕ Краснов юлташ) çуракине çителĕксĕр хатĕрленет. Кунта вăрлăхсене сортласа пĕтермен. «Авангард» колхозра лаша кӳлмелли таврашсем хатĕр мар, урапасенчен çуррине те юсаман. Торф кăларма халĕ те тытăнман.

Хăшпĕр колхозсенче çуракине хатĕрленес ĕç япăх пыни—вăл пĕтĕмпех колхоз руководителĕсенчен килет.

Иртнĕ çулта район гектар пуçне 13,8 центнер тĕштырă туса илнĕ. Кăçал эпир гектартан 100 пăтран кая мар тырă туса илессишĕн кĕрешетпĕр. Ăна эпир пурнăçлама пултаратпăр, большевикла хастарлăхпа ĕçлени çеç кирлĕ.

В. АНДРЕЕВ.
Çĕмĕрле райçĕрĕç пайĕн главнăй агрономĕ.

Тислĕкшĕн тăрăшмаççĕ

«Звезда» колхоз правленийĕ çуракине хатĕрленес тĕлĕшпе интересленмест, тесе каласшăн мар эпир. Апла каласан, кĕтсех тăр, колхоз председателĕ Федор Журавлев кутăна перет: «Пачах апла мар, — тесе калĕ ун чухне вăл,—эпир вăл ыйтăва правлени ларăвĕсенче те темиçе хут сӳтсе-явнă, бригадирсемпе те пухăнса калаçнă, кăтартусем панă, колхозниксене каласа панă тата пирĕн мĕн...»

Апла пулин те колхоз çуракине начар хатĕрленет. Уйрăмăн удобренисем хатĕрлесси çинчен сăмах тапратсан, çапла ответлеççĕ:

— Тислĕк хатĕрлесси пире нимĕн тăшне те тăмасть, эпир кашни çулах тислĕк хатĕрлес енĕпе районра мала тухса пыратпăр. Пăх-ха, кăçал уя мĕн чухлĕ тислĕк кăларнă...

Уйра, чăнах, виçĕ çĕрте тислĕк куписем курăнаççĕ. Вĕсем çӳллех те мар. Кашни купара миçешер лав тислĕк, — уйрăмăн паллă мар, анчах Журавлев ăна «пĕлет».

—Пин лав! Унпа пĕрлех ферма килкартинче тепĕр купа пур.

Çакăнпа «Звезда» колхоз каллех тислĕк хатĕрлес енĕпе «районри пĕрремĕш вырăна тухма» шухăшлать. План тăрăх хăйсен хĕллехи вăхăтра уя 4500 лав тислĕк кăларса тăкмалла, ăна купара çĕртмелле.

— Ку пирĕн çулталăкри план. Çавăнпа халĕ питех васкамасан та вăл плана унччен тултаратпăр пулĕ тетпĕр. Халĕ, уйăх шучĕпе илсен, март. Апрельте акă эпир нумай çĕкленетпĕр...

Вĕсен апрельте «çĕкленес» шанчăкĕ юр айĕнчен тухнă тислĕке пухасси çинче тытăнса тăрать. Унпа вара хăйсен тислĕк тăкас çулталăкри планне тултарма шухăшлаççĕ.

«Звезда» колхоз Элĕкрен кăнтăр енче çырма урлă ларать, вĕсен хушши çур километр та пулмасть. Çакăнтан шухăшласан колхозăн Элĕкрен кунĕкунĕпе тислĕк турттарма пулать. Унта Заготскотăн тислĕк нумай, унпа пĕрлех ытти организацисен килкарти йĕсенче те темĕн чухлĕ тислĕк йăтăнса выртать.

Федор Журавлев «районри» тислĕке те апрель уйăхĕнче турттарма шухăшлать. Анчах вăл, те хĕл вăрăм килет тесе, çакна шута илмест: апрелĕн иккĕмĕш çуруйăхлăхĕнче уйхирти çурхи ĕçсем тапранаççĕ. Унччен лашасене канма тăратмалла.

Колхозра килти тислĕке 5 лавран 30 лав таран пухса парсан кашни лавшăн пĕрер ĕçкунĕ памалла тунă, 30 лавран иртсен кашни лавшăн 1,25 ĕçкунĕ параççĕ. Апла пулин те колхозниксем килти тислĕке пухса хурассишĕн питех кĕрешмеççĕ.

Чăваш АССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Обкомĕ иртнĕ çулти декабрĕн 18-мĕшĕнче йышăннă постановленире тислĕке тата вырăнти ытти удобренисене пăхса усрассипе вĕсемпе усă курассине организацилес тĕлĕшпе туса ирттермелли практикăллă мероприятисене палăртса пачĕç. Çак постановленине пурнăçа кĕртессишĕн çине тăрса кĕрешмелле. Мĕн чухлĕ ытларах тислĕк хатĕрлетĕн, тĕштырă тата ытти çимĕçсем çавăн чухлĕ ытларах туса илетĕн.

Элĕк. («Чăваш Коммуни» корр.).

Выльăхсене чуптарас ĕçе лайăх хатĕрленер

Наркомземпа вырăнти советсен исполкомĕсем выльăх-чĕрлĕхсене чуптарас ĕç çине тивĕçлипе çавăрăнса пăхман пирки 1940 çулта кĕсресене чуптарас плана—84,2 проц., мăйракаллă шултра выльăхсем тăрăх 54,4 проц., сурăхсем тăрăх — 92,7 проц. кăна тултарнă, кĕсресене искусственнăй майпа пĕтĕлентерессине вара пĕтĕмпе те 77 проц., мăйракаллă шултра выльăхсем тăрăх — 37,1 проц., сурăхсем тăрăх 22,6 проц. çеç тултарнă. Чуптару кампанине Хĕрлĕ Чутай, Çĕрпӳ, Куславкка, Кувакино, Советски, Канаш районĕсенче уйрăмăнах япăх ирттернĕ, вĕсенче выльăх-чĕрлĕхсене чуптармалли плана 33 процентран пуçласа 43 проц. таран анчах тултарнă, хăш-пĕр колхозсенче ама выльăхсен чылай пайĕ чуптармасăр юлнă.

Наркомзем тата районри çĕрĕç пайĕсем иртнĕ çулти çитменлĕхсене шута илсе, вĕсене пĕтерес вырăнне выльăх-чĕрлĕхсене чуптарас тĕлĕшпе кăçал та çителĕксĕр ĕçлеççĕ. Вырăнсенче выльăх-чĕрлĕхсене чуптарас ĕçе тĕрĕс организацилемен тата ăна вăхăтра ирттерес тĕлĕшпе нимĕнле мерăсем те йышăнман. Наркомзем вара приказ кăларнипех лăпланса ларать, хăйĕн приказĕ пурнăçа мĕнле кĕрсе пынине тĕрĕслесе пымасть. Республикăра вăтамран илсен производительсем çитеççĕ, анчах хăшпĕр районсемпе ялсенче вĕсем пачах çук, искусственнăй майпа пĕтĕлентермелли пунктсене оборудованисем çитмеççĕ. Кадрсене хатĕрлесе çитерес тата вĕсене вырнаçтарса тухас ĕçе туса çитермен. Райçĕрĕç пайĕсемпе колхозсен правленийĕсем чуптару кампанине мĕнле хатĕрленсе пынине райсовет исполкомĕсем контроль тумаççĕ.

Чăваш АССР Совнаркомĕ Наркомземпа райçĕрĕç пайĕсене, райсовет исполкомĕсене выльăх-чĕрлĕхсене чуптармалли пунктсем, чи малтанах выльăхсене искусственнăй майпа пĕтĕлентермелли пунктсем, чуптару кампанине мĕнле хатĕрленнине тĕрĕслесе тухса, вĕсенче ремонт ĕçне вăхăтра пĕтерме, чуптару кампанийĕ мĕнле пулса пынине контрольлесе пыма, чуптару кампанийĕ пуçланнă тĕле кадрсене—выльăх-чĕрлĕхсене чуптармалли пунктсен тата искусственнă майпа пĕтĕлентермелли пунктсен заведующийĕсене вырнаçтарса тухма хушрĕ.

Выльăхсен ăратне лайăхлатса пырас шутпа Совнарком ăратлă мар ăйăрсене, вăкăрсене, сысна аçисене тата такасене пурне те кастарма хушрĕ, кĕсресене, ĕнесене тата сыснасене ăратлă мар аçасемпе чуптарма чарчĕ.

В. А.

Çĕрпӳ районĕнчи «Ĕмĕт» колхозри стахановка-доярка Наталия Алексеева, вăл кăçалхи январь уйăхĕнче хăй пăхакан ĕнесенчен планпа 1728 литр вырăнне 1940 литр-сĕт суса илнĕ.

Г. КОСТИН фото-ӳкерчĕкĕ.

Плана кулленех тултарса пымалла

Шупашкарти макарон фабрики иртнĕ çулта япăх ĕçлерĕ, вăл производствăллă плана çуррине яхăн та тултараймарĕ. Çакă ĕнтĕ фабрикăн кивĕ руководстви производствăллă плана тултарассишĕн, фабрикăри çитменлĕхсене пĕтерессишĕн пачах та тăрăшманнинчен, фабрикăна хулари парторганизаци тата главк çителĕксĕр пулăшса пынинчен те килнĕ.

Фабрикăн çĕнĕ руководстви иртнĕ çулти йăнăшсене шута илсе, рабочисене фабрикăра пулнă çитменлĕхсене пĕтерме, производствăллă плана тултарса пыма мобилизацилерĕ.

Производствăри ĕçе лайăх организацилени хăйĕн результатне пачĕ. Фабрика январь уйăхĕнче продукци туса кăларас плана 100 процент ытларах тултарчĕ.

Пĕтĕмĕшпе илсен, фабрика плана кашни кунах тултарса пырать, анчах хатĕр продукци туса кăларассинче тăрмавсем пулса пыраççĕ. Çавăнпа фабрика февраль уйăхĕнче хатĕр продукци туса кăларас плана каллех тултараймарĕ.

Мĕнрен килет-ха çакă?

Пĕтĕм ĕç типĕтекен цехран килнĕ. Чуста çăракан цех сменăра 3,5—4 тонна таран чуста çăрнă пулсан, типĕтекен цех 2,5 тонна кăна типĕтме пултарнă. Фабрикăн главнăй инженерĕ М. Б. Круглый юлташ типĕтекен цеха вентиляци лартма сĕнӳ панă, мĕншĕн тесен, унта вентиляци пулман пирки, цехра яланах чĕрĕ сывлăш тăнă. Çакă чуста типĕтес хăвăртлăха чакарнă. Вентиляци лартнă хыççăн типĕтекен цех 3,5 тонна продукци пама пуçларĕ, продукци пахалăхĕ те ӳсрĕ, брак пĕтрĕ.

Кунсăр пуçне тата фабрикăра пĕр мотор вăйĕпех пилĕк машина ĕçленипе час-часах простойсем пулнă, мĕншĕн тесен пĕр машина пăсăлсан ыттисене те чармалла пулнă. Çак çитменлĕхе пĕтернĕ хыççăн, простойсем пуласси чакрĕ тата пĕр вăхăтрах икĕ вальцовка çинче ĕçлеме май пулнипе продукци туса кăларасси те ӳсрĕ.

Мартăн 1-мĕшĕнчен пуçласа фабрика график тăрăх ĕçлеме тытăнчĕ. График тăрăх ĕçлеме пуçласан иккĕмĕш унăкунлăхра фабрика уйрăмăнах пысăк çитĕнӳсем турĕ. Мартăн 12-мĕшĕнче продукци туса кăларассин пĕр кунхи планне 104 проц., мартăн 3-мĕшĕнче — 110 проц. тултарнă.

Фабрикăри пуçламĕш парторганизаци ВКП(б) XVIII конференцийĕн решенийĕсене рабочисемпе служащисене ăнлантарса парас тĕлĕшпе икĕ группа тунă. Çак группăсене Мокеевпа Валькин коммунистсем ертсе пыраççĕ. Группăсенче тăватшар заняти ирттернĕ. XVIII партконференци решенийĕсене ăнлантарса парас ĕçе лайăх организацилени ĕç тухăçлăхне ӳстерме, фабрикăри çитменлĕхсене пĕтерме май пачĕ. Халĕ фабрикăри кашни рабочи кулленхи плана тултарса ĕçлет, парти членĕн кандидачĕ Скворцов юлташ хăйĕн нормине 118—120 проц. тултарать. Фабрикăна яланах таса тытаççĕ.

Анчах тунă çитĕнӳсемпе лăпланса лармалла мар. Фабрика продукци туса кăларас плана кашни кунах тултарса пытăр тесен, пуçламĕш парторганизацин ĕçри çитменлĕхсене пĕтерме, ĕç тухăçлăхне хăпартма кашни рабочине мобилизацилес пулать.

Çитменлĕхсем фабрикăра чылай-ха. Кунта директор приказне пăсакансем те пур. Акă, сăмахран, вальцовщик Иванов мартăн 3-мĕшĕнче директортан ыйтмасăрах больницăна кайса прогул тунă. Çак факт пуçламĕш парторганизаци рабочисем хушшинче массăллă-агитациллĕ ĕçе çителĕксĕр туса пыни çинчен калать.

Хулари партипе совет организацийĕсем те фабрикăна çителĕклĕ таран пулăшса пымаççĕ.

Продукци туса кăларас плана кулленех тултарса пыма фабрикăн икĕ сменăпа ĕçлемелле, анчах Водосвет электроэнерги çителĕклĕ паман пирки пĕр смена кăна ĕçлет. Электроэнерги çителĕклĕ партарас пирки фабрикăна парти горкомĕ те, Чăваш АССР Апат-çимĕç промышленноçĕн Халăх Комиссариачĕ те ку таринччен конкретлă пулăшу парайман-ха.

Хальхи оборудовани продукци пахалăхне ӳстерме тата тĕрлĕ ассортиментлă продукци туса кăларма май паманнине шута илсе, фабрика руководстви 10 диффузор ярса пама «Росглавмакаронпрома» иртнĕ çултах заказ панă, унтанпа 5—6 уйăх иртрĕ, анчах диффузорсем çук.

Фабрикăна график тăрăх йĕркеллĕн ĕçлесе пымалла тăвасси — пуçламĕш парторганизацин тивĕçлĕ задачи пулса тăрать. Фабрикăри коммунистсен рабочисемпе служащисен çак задачăна пурнăçа кĕртессишĕн ырми-канми ĕçлемелле, продукци туса кăларассин кулленхи тата кашни уйăхри планне тултарса пымалла.

ИС. НИКИФОРОВ.

Производствăра çирĕп учет пултăр

Стружка тăвакан цеха кĕрсенех станоксем çумĕнче фанерăран касса тунă хăма татăкĕсем çакăнса тăнине курма пулать. Унта цифрăсем, номерсем, çынсен хушамачĕсем пур.

— Вăл пирĕн кам мĕнле ĕçленине çырса пымалли хăма. Питех те аван, эпир ĕç пĕтнĕ хыççăнах паян мĕн чухлĕ продукци туса кăларнине, плана миçе процент тултарнине пĕлетпĕр,— терĕ рабочи.

Акă, 5-мĕш номерлĕ станок. Ку станок айккинче икĕ хăма çакăнса тăрать. Мĕншĕн тесен ун çинче иккĕн ĕçлеççĕ. Хăма çине 31 графа тунă, цифрăсем çырнă. Малтанхи графара 616 цифра ларать. Ку вăл станочницăн сменăра çавăн чухлĕ килограмм стружка туса кăлармаллине пĕлтерет. Ытти графасем çинче вара 850—900—1101 цифрăсем лараççĕ. Акă, Фекла Смирнова ячĕ айĕнче мартăн 6-мĕшĕнче—1360, 11-мĕшĕнче—1000, 12-мĕшĕнче—1160 лартнă. Ку ĕнтĕ Смирнова юлташ сменăра 612 килограмм стружка кăларас вырăнне хăшпĕр кунсенче 1360, тепĕр чухне 1160 килограмм стружка туса кăларнине кăтартса парать. Вăл хăй нормине икĕ хут ытла ирттерсе тултарать. Çакă ăна татах та тимлĕрех ĕçлеме хавхалантарать.

Стружка цехĕнче учет ĕçне лайăх организациленĕ. Кунта кашни рабочи хăйĕн ĕç нормине, ăна мĕнле тултарса пынине, çавăнпа пĕрлех тĕрлĕрен çитменлĕхсем пулнă пирки станок миçе сехет простой тунине пĕлсе тăрать. Станок çумĕнче çакăнса тăракан хăма çинче вĕсем пурте пур.

Смена мастерĕсем материалсене лайăх шутласа илеççĕ, хатĕр продукцине те тĕрĕс шутласа параççĕ. Çавăнпа смена пĕтнĕ хыççăнах кунта мĕн чухлĕ сырье илсе, мĕн чухлĕ продукци кăларнине пĕлеççĕ. Жирманов мастер мартăн 11-мĕшĕнче 25 кубометр вутă илнĕ, унпа 5 тонна стружка туса кăларнă. Кашни мастер кашни вутсыппине учетра тытать, унпа перекетлĕн усă курма тăрăшать.

Пачах урăхла картина столярнăй цехра. Кунта кулленхи ĕçĕн графикĕ çук, мĕн чухлĕ продукци туса кăларнине учета илмеççĕ.

— Тем тумалла ĕнтĕ вăл цехпа? Акă ытти цехсем 10 кун хушшинче мĕнле ĕçлени çинчен сводка кăтартрĕç. Кам мĕнле ĕçлени паллă ĕнтĕ. Анчах столярнăй цех çинчен пĕлместпĕр, темле ĕçлет вăл, тем çитмест ăна, — терĕ технорук Ожогин юлташ.

Рабочисен кулленхи ĕçне те хисепе илмеççĕ. Чылай рабочисем хăйсен ĕç нормисене тултарнине уйăх пĕтсен те пĕлеймеççĕ.

— Никам та ним каламасть. Ĕçукçи илмелле пулсан кăна расчетнăй листок параççĕ,—теççĕ рабочисем.

— Эпĕ ку цехра 7 уйăх столяр пулса ĕçлетĕп ĕнтĕ. Анчах хамăн уйăхри нормăна пĕлейместĕп, плана мĕнле тултарса пыни те паллă мар. Çавна май вара эпир пĕр-пĕрин хушшинче ăмăртăва та кирлĕ пек сарса пыраймастпăр,—каласа пачĕ Брюханов юлташ.

Кашкаров юлташ та чылайранпа ĕçлет. Халĕ вăл сĕтелсем, вăлашкасем тăвать. Анчах вăл кашни кун мĕн чухлĕ ĕç тунине тĕрĕссĕн учета илсе пымаççĕ. Столяр çавтери тăрăшса ĕçлет пулсан та плана тултарса пыни уншăн паллă мар.

Машиннăй отделенинче те çавăн евĕрлех. Учета япăхтарса янă пирки рабочисем хăйсем куллен мĕн чухлĕ продукци туса кăларнине пĕлмеççĕ. Вĕсенчен плана мĕнле тултарса пыни çинчен ыйтсан, яланах пĕр ответ: «Пĕлейместпĕр, каламаççĕ» теççĕ.

«Труженик» заводри планпа производство отделĕнче мартăн 10 кун хушшинчи ĕç итогĕсене шутлаççĕ. График çакна кăтартать: хăма çуракан цехăн 10 кун хушшинче 4.368 тенкĕлĕх, фанернăй цехăн 11.640 тенкĕлĕх, древоперстнăй цехăн 15.120 тенкĕлĕх продукци туса кăлармалла. Чăннипе цифрăсем çакăн пек: хăма çуракан цех 3773 тенкĕлĕх (200 процент), фанернăй 3794 тенкĕлĕх, древошерстнăй цех 14088 тенкĕлĕх кăларнă. Çавăнтах бондарнăй цех плана 225 процент тултарнине кăтартнă. Анчах столярно-мебельнăй цехпа вăрман отделĕ мĕнле ĕçлени паллă мар.

— Завод 10 кунхи плана мĕн чухлĕ тултарнă?

— 102 процент тултарнă,—ĕнентереççĕ счетнăй работниксем.—Анчах астăвăр, ку вăл икĕ цехсĕр пуçне. Паллах, вĕсен ĕçĕсене те шутласан результатсем питех те япăх. Уйрăмăнах столярнăй цех начар ĕçлет.

Кăçалхи январĕн 18-мĕшĕнче кăларнă распоряжени тăрăх кашни цех начальникĕн, мастерăн (цех начальникĕ çук çĕрте) куллен мĕн чухлĕ продукци туса кăларни çинчен тепĕр кунне 10 сехетчен сведени тăратмалла. Анчах хăшпĕр начальниксем (столярнăй цех начальникĕ Большакова юлташ) директор распоряженине пурнăçа кĕртсе пымаççĕ.

Учет ĕçне япăх организацилени социализмлă ăмăртупа стахановла движенине анлăн сарса пыма хытă чăрмантарать. Ун çинчен завод руководителĕсем пурте лайăх пĕлеççĕ. Пĕлеççĕ, анчах ăна пурнăçласа пымаççĕ. Çавăнпа завод коллективĕ хăйне панă задание пачах çителĕксĕр тултарса пырать, вăл çирĕп график тăрăх ĕçлеймест. Кам айăплă пултăр-ха ĕнтĕ куншăн, завод руководителĕсем мар пулсан?

ХАР. ЛИСИН.
Çĕмĕрле. **(Хамăр корр.).**

Колхозниксен пухăвĕ йышăннине пурнăçа кĕртеççĕ

КОМСОМОЛЬСКОЕ. Асанкассинчи «Двигатель революции» колхоз членĕсен пĕрлехи пухăвĕнче колхозниксем, пурте пĕр кăмăллă пулса, 1941 çулта пысăк клуб тăвас, тесе йышăнса хăварĕç. Правлени çак йышăнăва пурнăçа кĕртме тытăнчĕ. 500 çын вырнаçмалăх клуб тума йывăç çителĕклĕ касса турттарса хунă. Клуба тума майăн малтанхи кунĕсенче тытăнаççĕ. Ăна вĕсем Октябрь праçникĕ тĕлне туса пĕтермелле.

Колхозниксем суту-илӳ организацисенчен куллен кирлĕ таварсемпе ытларах сутă тума, суту-илӳ ĕçне культурăллă йĕркелеме ыйтаççĕ. Асанкассинчи сельпо хăйĕн кулленхи ĕçĕнче колхозниксен кăмăлне шута илсе пырать.

М. ЯКОВЛЕВ.

Çамрăк натуралистсем

ÇЕМЕРЛЕ. Хулари çутĕç пайĕ 1939 çулта ачасен техникăллă станцине организациленĕ. Малтанхи вăхăтра ку станци йĕркеллĕ ĕçлеймерĕ. Кунта ĕçлеме опытлă специалиста Ф. Федорова ячĕç. Вăл станци ĕçне чылаях лайăхлатрĕ, çавăн пекех, вăл районри шкулсем çумĕнчи кружоксене пысăк пулăшу парса пырать.

1940 çулта, хĕле кĕрсен, станцинче геологи кружокĕ организациленĕ. Хĕл кунĕсенче вĕсем геологи наукине тĕплĕн вĕреннĕ. Суркунне кружок членĕсем: Юля Королева, Лира Сорокина, Галя Федорова т. ыт. разведкăсемпе походсем туса ирттерчĕç. Çамрăк геологсем разведкăсенче Çĕмĕрле ялĕ патне тухакан çырмара стройматериалсем тума юрăхлă паха тăм выртнине палăртнă. Çав çырмарах известняк тата мергель тупнă.

Çамрăк геологсем разведкăна тухсан, квас завочĕ çывăхĕнче сарă краска (охра) тума юрăхлă тăм тупнă, çулталăк хушшинче кружок членĕсем 20 япала тупнă. Ку япаласем район территоринче çĕр айĕнчи пуянлăхсем нумай выртнине кăтартса параççĕ.

Çĕмĕрле районĕнчи ачасен техникăллă ялхуçалăх станцин опытлă участокĕнче ĕçлекен çамрăк натуралистсем тĕрлĕрен йывăç-курăксемпе ӳсен-тăрансем тĕлĕшпе те паха опытсем туса ирттерчĕç. Хулари 1-мĕш номерлĕ вăтам шкулта вĕренекен Люба Терентьева участокра канатник çитĕнтернĕ. Канатник вăл йĕтĕн-кантăр евĕрлĕ ӳсен-тăран. Унăн сӳсĕ канатсем, вĕрен-пăявсем явнă çĕре каять, вăрри—олифа тума юрăхлă. Люба Терентьева канатник çитĕнтерсе сӳсне те, вăррине те илнĕ.

Юннатка Люба Терентьевăн паха опычĕ Чăваш республикинче канатник культурине кирлĕ чухлех ӳстерме май пуррине аван кăтартса пачĕ. Ачасен техникăллă станцийĕ канатник ӳстерни çинчен Краснодарти çĕнĕ культурăсем ӳстерекен станцине пĕлтернĕ. Ку станци халĕ Çĕмĕрлери техникăллă станцине 6 тĕслĕ канатник культурин вăррисене ярса пачĕ. Станци кăçал çĕнĕ сортлă канатниксем лартса ӳстерет.

Хулари 4-мĕш номерлĕ вăтам шкулта вĕренекен Валя Маркелов участокра баклажан (кукуруза евĕрлĕ культура) ӳстернĕ. Вăл баклажан культурăна пĕр гектар çине куçарсан 100 центнер чухлĕ пухса илнĕ. Кусемсĕр пуçне çамрăк натуралистсем станцин опытлă участокĕнче середелла (выльăх-чĕрлĕхсене çитерме юрăхлă курăк), кукуруза, кок-сагыз, крым-сагыз т. ыт. культурăсене те лартса ӳстернĕ.

«Хĕрлĕ Октябрьти» туллимар вăтам шкулта вĕренекенсем те агротехникăна вĕренеççĕ тата шкул участокĕнче опытсем тума хăнăхаççĕ. Кружок, «Хĕрлĕ Октябрь» колхоз пулăшнипе, шкул участокне карта тытса çавăрăнчĕ. Кĕркунне шкул участокĕ çине 50 улмуççи, 50 чей çырли тата çырла йывăççисемпе илемлĕ йывăççем лартса питомник тунă. Хальхи вăхăтра кружок членĕсем çанталăка сăнаса пыраççĕ. 30 ача колхозăн çамрăк выльăхĕсене шефа илнĕ.

Турханти туллимар вăтам шкул çумĕнче çамрăк хурт-хăмăр ăстаçисен кружокĕ ĕçлет. Кружокăн 5 вĕлле хурт пур. Çамрăк натуралистсем кружокра хурт-хăмăрсене пăхма вĕренеççĕ. 7-мĕш класра вĕренекен Миша Павлов кружокра вĕренсе хурт-хăмăрсене пăхма лайăх хăнăхса çитнĕ. Вăл специалистсенчен пĕрре те кая юлмасть.

1940 çулта çĕнĕ культурăсене ĕрчетес тĕлĕшпе тĕрлĕрен опытсем туса паха результатсем кăтартнăшăн Главвыставком Çĕмĕрле районĕнчи ачасен техникăллă станцине 1941 çулти Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкин участникĕ пулма кандидата çирĕплетрĕ. Çавăн пекех станцинчи çамрăк техниксемпе натуралистсене 14 çынна выставка участникĕ пулма çирĕплетнĕ.

Кусемсĕр пуçне районри шкулсенчи кружоксенчи çамрăк техниксемпе натуралистсене 27 ачана выставкăна кайма кандидата тăратнă. Вăл шутра Çĕмĕрле ялĕнчи туллимар вăтам шкулти пионерсене пурĕ 14 çын тăратнă.

Ачасен техникăллă ялхуçалăх станцийĕ тунă çитĕнӳсемпе лăпланса лармасть. Вăл кăçал татах та пысăк çитĕнӳсем тăвассишĕн кĕрешет. Çамрăк техниксемпе натуралистсем кăçал станцин опытлă участокĕнче 50 ытла тĕрлĕрен опытсем тума хатĕрленеççĕ.

Ачасен техникăллă ялхуçалăх станцийĕ кăçал шкулсемпе çыхăну тытассине тата методикăллă пулăшу парассине иртнĕ çулхинчен вăйлатрĕ. Кăçал 2 уйăх хушшинче кружоксен руководителĕсемпе биологи предметне вĕрентекен учительсене пухса 3 семинар ирттернĕ, вăл семинарсенче 100 çынна яхăн пулнă. Хулари тата ялсенчи шкулсен директорĕсемпе заведующийĕсене пухса 2 канашлу ирттернĕ. Кружок руководителĕсене 20 консультаци, юннатсене 15 консультаци панă. Станцин кăçал 600 тĕслĕ йывăç-курăксен вăрлăхĕсем пур. Вăл вăрлăхсене кашни шкула, кашни кружока салатса парать.

Çĕмĕрлери ачасен техникăллă ялхуçалăх станцийĕ Совет Союзĕнчи наукăпа тĕпчев учрежденийĕсемпе, пурĕ 26 учрежденипе, çыхăну тытса тăрать. Кунсăр пуçне профессорсемпе, доцентсемпе тата научнăй работниксемпе çыхăну тытать. Вĕсем станцине пысăк пулăшу параççĕ.

Г. ПЕТРОВ.

Куславкка комбинатĕнчен
килекен çырусем

1. График директор кабинетĕнчен тухман

«Плана предприяти тăрăх, халиччен пулнă пек, вăтамран илсе çеç мар, — тенĕ ВКП(б) XVIII конференцийĕ Маленков юлташ доклачĕ тăрăх йышăннă резолюцире, — ăна кашни кун, кашни цехра, кашни бригадăра, кашни станок çинче, кашни сменăра тултарса пымалла». Предприятин продукци туса кăлармалли малтанах хатĕрленĕ çирĕп график тăрăх ĕçлемелле.

Анчах эпир кивĕ, халиччен пулнă йĕркесемпех ĕçлетпĕр-ха. Пирĕн цеха илсен кунта пирĕн рабочисем график тени мĕне пĕлтернине те пĕлмеççĕ. График вăл директор кабинетĕнчен тухман-ха. Хальччен уйăх вĕçленнĕ хыççăн, кам мĕнле ĕçленине итог туса паратчĕç, халĕ вăл та çук.

Цехри ĕçе чăрмантаракан, ĕçĕн пахалăхне каялла туртакан сăлтавсем питех те нумай. Çав чăрмавсене цех начальникĕ те, комбинат директорĕ те лайăх пĕлеççĕ, анчах вĕсене пĕтерессишĕн тăрăшни курăнмасть.

Шипорез станок материала пĕр тикĕс касаймасть, çавна пула брак нумай тухать. Кун çинчен Прусаков механика пĕр хутчен кăна мар асăрхаттарнă, çапах та вăл станока юсас тĕлĕшпе нимĕн те тумасть.

Цехра электричество лампиcем çитмеççĕ. Çапла вара, лампăсене пĕр вырăнтан тепĕр вырăна куçарса вăхăта питĕ нумай усăсăр ирттереççĕ. Цех тулашĕнче пĕр лампа та çук. Тĕттĕм пулсан, цех туса кăларнă продукцине пăхса йышăнма хĕн.

Кирлĕ материалсене вăхăтра парса тăманни йăлана кĕнĕ. Ĕç çук пирки чылай рабочисем вăхăта ахаль тăрса ирттереççĕ. Мартăн 12-мĕшĕнче материалсем çитменнине пула цехри станоксем çур сменăна яхăн ахаль тăчĕç — простой пулчĕ. 60—70 метрта выртакан материалсене сборщиксем хăйсем йăтаççĕ, çапла вара ĕç вăхăчĕ темĕн чухлĕ сая каять.

Цехра тасалăхпа типтерлĕхшĕн кĕрешмеççĕ. Мартăн 11-мĕшĕнче Семенов юлташ мĕнпур детальсене станок тавра сапаласа тăкнă, лайăх детальсем бракпа хутшăнса кайнă. Цехри хăшпĕр çынсем малтан тунă брака тепĕр хут лайăх детальсемпе хутăштарса яма пăхаççĕ. Цехри йĕркесĕрлĕх, ĕç дисциплинине çирĕп марри цех начальникĕнчен В. Новиков юлташран чылай килет. Вăл цехри йĕркесĕрлĕхсене, типтерсĕрлĕхе тата культурăсăрлăха пĕтерес тĕлĕшпе çителĕклĕн ĕçлемест.

К. ИВАЙКИН.
Домцехри брановщик.

Манăн бригада

СЕНТЕРВАРРИ. «Наука Ленина» колхозăн 4-мĕш бригади кăçал гектартан вăтам шутпа 100 пăтран кая мар тĕштырă туса илессишĕн кĕрешет.

Колхозниксем производство ĕçне активлăн хутшăнаççĕ. Илер удобрени хатĕрлес ĕçе. Бригада 2000 лав ытла торф хатĕрленĕ. Уйрăм колхозниксемпе колхозницăсем, сăмахран, Д. Семенова, Д. Ильина, А. Григорьева юлташсем торф кăларнă çĕрте ĕçлесе 30-шар ĕçкунĕ турĕç. О. Кириллова колхозница кайăк-кĕшĕк тислĕкĕ пухать. Вăл кун сиктерсех чăх-чĕп ферминчен тислĕк пухса тăрать. Çак ĕçре 25 ĕçкунĕ турĕ.

Бригада пурĕ 82,8 гектар çуртри акать. Тырра пĕтĕмпех сортлă вăрлăхпа акатпăр. Пăрçа вăрлăхне 9 çып алăпа пĕрчĕн-пĕрчĕн тасатрĕç.

Манăн бригадăра кӳлмелли лашасем 12. Кӳлмелли хатĕрсем çителĕклĕ. Икĕ касăллă 3 плуг валли 8 лаша, 13 ретлĕ сеялка валли 2 лаша уйăрнă.

Бригада çуракине хатĕрленес тĕлĕшпе çеç мар, ытти енĕпе те начар мар ĕçлет. Çулйĕр строительстви валли чул турттарса çитернĕ. Вăрман ĕçне бригада аван хутшăннă. Государство умĕнчи парăмсене вăхăтра татса пыратпăр. Укçа-тенкĕ парăмĕсене парса татнăпа пĕрех.

Пире колхоз правленинчен пулăшу ытларах кирлĕ. Акă, ялхуçалăх машинисене юсама машинăн уйрăм пайĕсем çитмеççĕ. Лемехсем çук пирки виçĕ плугран пĕр плугĕ юсавлă мар. Сеялкăн шестерни çук. Сеялкăна акана илсе тухма хатĕрлесе çитермен. Çак çитменлĕхсене правленин халех пĕтерес пулать.

Бригадир М. ГАВРИЛОВ.

Йĕркесĕрлĕхе пĕтермелле

Шупашкар хулинче пурăнакансем пахча-çимĕç тата ытти продуктсем туянма базара йышлăн çӳреççĕ, унтах хăшпĕр суту-илӳ организацисем магазинсем уçнă. Хальхи вăхăтра сĕт-çу т. ыт. сутма базара килекенсем те нумайланчĕç. Хулара пурнакансен ирхине ĕçлеме кайиччен продуктсем илме базара кайса килмелле пулать. Тепĕр чухне çакăн пек васкани усăсăрах пулать. Мĕншĕн тесен, вырăн укçи илекенсем базара талонсăр кĕртмеççĕ. Вĕсем базара кĕмелли алăк умĕнче тăраççĕ те, пушă сумкăсемпе кăна çеç пулсан та, укçа тӳлемесĕр кĕртмеççĕ.

Тепĕр чухне çакăн пек вырăн укçи илекенсем татах та ытларах иртĕнеççĕ. Базарта мĕнле те пулин çимĕçсем илсен, тавар сутакан çын вырăнне хурса вăйпах укçа ыйтаççĕ.

Вырăн укçи илекенсем çакăн пек йĕркеллĕ ĕçлемен пирки ĕçсыннисен вăхăтне усăсăр сая яраççĕ. Хăйсем çынпа йĕркеллĕ калаçма пĕлмен пирки пĕр сăлтавсăрах кӳрентереççĕ.

И. ТАТАРОВ.

„НАРСПИ“

(Чăвашсен Государство Академи театрĕнче)

* * *

Кĕтнĕ вăхăт çитрĕ

Иртнĕ çулта «Сунтал» журналта В. Алагерпа Кăлкан юлташсем çырнă «Нарспи» пьеса пичетленсе тухрĕ. Чăвашсен Государство Академи театрĕ пьеса пичетленсе тухсанах сцена çинче лартса пама хатĕрленме тытăнчĕ. Пирĕн театрти артистсем вăл пьесăна лартас тĕлĕшпе тимлĕн ĕçлерĕç. Çавăн пекех хулари ĕççыннисем те çак пьесăна театрта лартса парассине нумай вăхăт кĕтрĕç. Кĕтнĕ вăхăт çитрĕ. Театр «Нарспи» пьесăна лартса пама тытăнчĕ.

Авторсем пьесăпа аван çырнă. Вĕсем «Нарспи» поэмăна çырнă К. В. Иванов шухăшне тĕрĕс ăнланса илнĕ. Пьесăри çынсен образĕсене тĕрĕс кăтартасси пьесăна çырнинчен çеç те мар, артистсенчен те нумай килет. Çавăнпа пĕтĕм артистсен хăйсен ролĕсене вылямa вăй хурса ĕçлемелле пулчĕ.

Эпĕ Сетнер рольне вылямa тивĕçлĕх илтĕм. Ку роль паллă рольсенчен пĕри шутланать. Сетнер мĕнле условисенче пурăннине, унăн образне, характерне тата вăл çынсем çине мĕнле пăхнине тĕрĕс кăтартса парас пулать. Çаксене спектакль курма пыракансене уççăн кăтартса парасси манăн умра тăракан хисеплĕ ĕç пулнă. Эпĕ хам роле вылямa хатĕрленес тĕлĕшпе пирвайхи кунсенчен тытăнсах тăрăшса ĕçлерĕм.

Сетнер—чухăн çын ачи. Унăн хура пӳртпе урхамах тата вăтă амăшĕсĕр пуçне урăх нимĕн те пулман. Сетнер пурăннă вăхăтра мĕнпур пурлăх Тăхтаман тата Михетер евĕрлĕ пуян çынсен аллинче пулнă.

Сетнер Михетерĕн хĕрне Нарспие юратать. Чухăн çын ачи пулнă пирки Сетнерĕн хăйĕн ĕмĕтне пурнăçлама май çук. Нарспие вăйпах пуян çынна—Тăхтамана качча парăççĕ. Сетнер, власть пуян çынсене хӳтĕленине пĕлсех, Тăхтамана хирĕç кĕрешме тытăнать.

Манăн хамăн роле вылянă чухне Сетнер пуян Тăхтамана хирĕç кĕрешнине, хăйĕн савнă хĕрне Нарспие мĕнле юратнине кăтартмалла та ĕнтĕ.

Сетнер рольне вылямa мана театрăн художествăллă руководителĕ К. В. Иванов тата спектакле лартаканĕ Л. Н Родионов режиссер чылай пулăшрĕç. Вĕсем Сетнер рольне мĕнле вылясa кăтартмалли çинчен паха сĕнӳсем пачĕç. Ивановпа Родионов режиссерсем артистсемпе пĕрле кашни кун ывăнма пĕлмесĕр ĕçлерĕç.

Артист **А. УРГАЛКИН.**

Нарспин çутă образĕ

Мана Нарспи рольне вылямa кĕтмен-шухăшламан çĕртенех пачĕç, тесе калас пулать, мĕншĕн тесен юлашки 4 çул хушшинче эпĕ кун пек характерлă рольсене выляманччĕ-ха.

Мана çакăн пек пысăк та ответлă роль пани пĕтĕм кăмăла хăпартса ячĕ, çак пысăк шанăçа тӳрре кăларас тесе, Нарспи образне сцена урлă тĕрĕс кăтартса пама хам пултарнă таран тăрăшса ĕçлерĕм.

Нарспи образĕ мана питех те хумхантарать. Нарспи—таса чунлă хĕр, пуян чăваш хĕрĕ пулнă, анчах ăна пуянлăх илĕртмен. Пусмăр саманине вăл чунĕ-чĕрипе кураймасть. Вăл ирĕклĕ юратупа ирĕклĕ пурнăçшăн кĕрешет. Çак ирĕклĕхшĕн мĕнле кĕрешнине 6-мĕш картинăра уйрăмах лайăх кăтартса панă. Çакăн пек образа тĕплĕн ăнланса илсе, ăна сцена урлă тĕрĕс кăтартса пама кĕске вăхăтра хатĕрленесси—питĕ йывăр ĕç. Паллах, мана çак йывăр ĕçре режиссерсем те питĕ нумай пулăшрĕç.

Хальхи вăхăтра Нарспи образне витĕрех курса тăратăп пулин те, çак образа сцена çинче тĕплĕн кăтартса парас пулсан, манăн мастерлăх тĕлĕшĕнчен татах та нумай ĕçлемелле-ха.

Манăн умра тăракан йывăр задачăна татса пама пулăшнăшăн режиссер Л. Радионов юлташа тата чăваш труппин художествăллă руководительне К. Иванов юлташа чĕререн тав тăватăп.

Артистка **А. ДОЛГОВА.**

Вăтă Тăхтаман

Ял пуянĕ—Тăхтаман. Манăн çав çынăн образне туса унăн психологине, характерне уçса памалла пулчĕ. Тăхтаман рольне вылясси пьесăра пĕчĕк вырăнах мар йышăнса тăрать. Тăхтаман образне тăвас тĕлĕшпе чылай ĕçлеме тиврĕ. Чăваш хресченĕсен ун чухнехи пурнăçне, ял сăн-сăпатне тĕпчесе тĕплĕн вĕренни çав образа тума пулăшрĕ. Ку ĕçре мана театрăн художествăллă руководителĕ К. Иванов тата пьесăна лартаканĕ Л. Родионов режиссер чылай пулăшрĕç. Вĕсем мана Тăхтаман образне пуянлатса пыма май пачĕç.

Вăтă Тăхтаман хăйĕн пуянлăхĕпе чухăн хресченсене пăхăнтарма, вĕсен ĕнси çинче пуйма тăрăшать. Хĕрарăм уншăн çын мар, сутăн илнĕ япала çеç. Çавăн пек пăхать вăл Нарспи çине. Нарспипе Сетнер туй умĕн вăрмана тухса тарни çинчен илтнĕ хыççăн Тăхтаман урса каять. Арăмне хĕнесе ватăлтарма шухăш тытать. Тăхтаман образне тунă чухне манăн çаксене пĕтĕмпех шута илсе ĕçлемелле пулчĕ.

Сцена çине тухса репетици тума тытăннă хыççăн эпĕ Тăхтаманăн тулашенĕсене, вăл хăйне хăй мĕнле тыткаланине, мĕнле утнине, мĕнле пăхнине т. ыт. те пурне те тĕплĕн шута илсе хатĕрленме тытăнтăм. Манăн çитменлĕхсене режиссерсем вăхăтра кăтартса пачĕç, эпĕ вĕсене пĕтĕмпех шута илтĕм.

Нарспи пьесăна лартма хатĕрленни театр коллективĕшĕн чыслă та пысăк ĕç пулса тăчĕ. Эпир çав ĕçе чыслăн пурнăçларăмăр тесе калама та пултаратпăр. Пирĕн ĕçе куракансем хăйсем татах та тĕплĕнрех хаклĕç.

Манăн малашнехи ĕмĕт—Тăхтаман образне пур енчен те çителĕклĕ тăвас тĕлĕшпе малалла та ывăнма пĕлмесĕр ĕçлесси пулса тăрать.

Чăваш АССР тава тивĕçлĕ артисчĕ
И. МОЛОДОВ.

УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: Нарспипе Сетнер вăрманта тĕл пулни (3-мĕш актри 3-мĕш картина). А. Костин фото-ӳкерчĕкĕ.

УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: Нарспи Сетнерăн вилтăпри çинче (4-мĕш актри 2-мĕш картина). А. Костин фото-ӳкерчĕкĕ.

Коллективлă творчествăн спектаклĕ

Виçĕмкун Чăвашсен Государство Академи театрĕ «Нарспи» драмăна пысăк ăнăçлăхпа лартса пачĕ. Курма пынă çынсем театр коллективне ăшшăн саламларĕç. «Нарспи» драмăна лартни театрăн чăваш труппи иртнĕ уйăхра пулса иртнĕ XVIII партконференци ячĕпе хатĕрленĕ пысăк парне пулса тăрать.

Театр коллективĕ «Нарспи» спектакле лартса чăннипех пысăк çитĕнӳ турĕ. Ку çитĕнӳве вăл хулари тата республикăри общественность пулăшнипе тума пултарчĕ. Çамрăк драматургсем Кăлканпа Алагер çырнă «Нарспи» драмăна лартас ĕçе вуншар организаци тата çĕршер çын хутшăннă. Вĕсем чăваш илемлĕ литературин никĕсне хываканĕ К. В. Иванов поэминчи Нарспин мухтавлă образне туса, ăна сцена çине вăхăтра кăларма пулăшрĕç.

Малтанах çакна палăртмалла: «Нарспи» спектакле искусство работникĕсен тăватă пысăк коллективĕ—театрăн чăваш коллективĕ, юрăсемпе ташăсен ансамблĕ, симфониллĕ оркестр тата театр училищин студенчĕсем хутшăннă.

Артистсем хăйсен рольне вылямa лайăх хăнăхса çитессишĕн ăмăртса ĕçлерĕç. Вĕсенчен уйрăмах РСФСР тава тивĕçлĕ артистне Б. Алексеева (мăнкĕрӳ), Чăваш АССР тава тивĕçлĕ артистне И. Молодова (Тăхтаман), Чăваш АССР тава тивĕçлĕ артисткине О. Ырземе (Сетнер амăшĕ), артистсене—Ургалкина (Сетнер), Медикова (Михетер), Шорниковăна (Нарспи амăшĕ), Семенова (Михетер работникĕ), Петровăна (элекçĕ хĕрарăм) палăртса хăвармалла. Çавăн пекех Нарспи ролĕнче вылякан çамрăк артистка Долгова та нумай вăй хурса ĕçлерĕ, вăл пирвайхи хут çавăн пек ответлă рольте вылять.

Çамрăк режиссер Л. Родионов тата художествăллă руководитель К. Иванов спектакле хатĕрлес тĕлĕшпе пархатарлă ĕçсем турĕç.

Зайцев художник спектакле илемлетес çĕрте пысăк пулăшу пачĕ, декораци туса хатĕрлерĕ. Чăваш АССР искусствăн тава тивĕçлĕ деятелĕ Лисков композитор та ку ĕçре чылай пулăшрĕ.

Ленин ячĕпе тăракан тата Альгешри артельсенче ĕçлекенсем «Нарспи» спектакль валли костюмсем хатĕрлес тĕлĕшпе тăрăшса ĕçлерĕç.

Коллективсемпе организацисем йышлăн пулăшнипе театр «Нарспи» драмăна лайăх хатĕрленсе сцена çинче ăнăçлăн лартма тытăнчĕ.

Н. ЭЛЛЕ.
Чăвашсен Академи театрĕн директорĕ.

Эпир хаваслансах ĕçлерĕмĕр

Чăваш литературин классикĕ К. В. Иванов çырнă «Нарспи» поэма пире мĕн ачаранпах хавхалантарнă. Паллах, ун чухне эпир ăна хальхи пек тарăнăн ăнланса вулайман, унăн социаллă пĕлтерĕшне, тĕп шухăшне те чухласах илеймен пулмалла, анчах эпир вăл поэмăри нихăçан манăçа тухми лайăх геройсемпе пĕрле пурăнаттăмăр, вĕсем чăтса иртернине эпир те чăтса иртереттĕмĕр, Сетнерпе Нарспие хĕрхенеттĕмĕр, Тăхтамансемпе Михетерсене чун-чĕререн кураймастăмăр. Çулсем иртрĕç. Эпир те тек ача мар ĕнтĕ. К. В. Иванов юбилейĕ пулса иртрĕ, вилĕмсĕр поэма, К. В. Иванов çырса хăварнă «Нарспи» поэма пĕтĕм чăваш халăхĕн художествăллă пуянлăхĕ пулса тăчĕ, вăл чăваш халăхĕ хушшинче çеç мар, ытти тăван халăхсем хушшинче те хăйне тивĕç хисеп илчĕ, уйрăмăнах ăна аслă вырăс халăхĕ хăй чĕлхипе вулани савăнмалла факт пулса тăчĕ. Çак çитĕнӳсем йăлтах коммунистсен партин наци политикине тĕрĕс пурнăçа кĕртсе пынипе пулнă çитĕнӳсем.

«Нарспи» поэма тăрăх пьеса çырма, инсценировкăсем тума ĕмĕтленекенсем паянччен те нумай пулнă. Вăл поэма тăрăх çырнă инсценировкăсене сцена çинче те курнăччĕ эпир. Анчах, темшĕн, вăл ĕçсем зрителе те, пире хамăра та çырлахтарсах каймастчĕç. Пирĕн литературăрачи чаплă вырăн йышăнса тăракан паха поэма тăрăх лайăхрах, вăйлăрах драма çырма май пулассăн туйăнатчĕ. Çак сисĕм-туйăм, çак ĕмĕт пире ĕçе тытăнма хушакан сăлтав пулса тăчĕ пулас. Тепĕр енчен, ВКП(б) Чăваш Обкомĕн секретарĕ Павлов юлташ пире çак ĕçпе хăй патне чĕнсе илчĕ. Вăл сĕннипе эпир поэма тăрăх драма çырма тытăнтăмăр. Çавтери хĕрӳллĕ хавхалантарса, çĕклентерсе яракан ĕç пуçланса кайрĕ. «Нарспи» поэма хăйĕн художествăллă вăйĕпе, тарăн шухăшĕпе, тӳрех каламалла, пире тыткăна илчĕ. Поэмăри çынсем сцена çинелле куçма пуçларĕç, куç умĕнче çӳрекен пулчĕç, пĕр-пĕринпе калаçма тытăнчĕç. Эпир вĕсем ăçта, мĕнле вăхăтра, мĕнле обществăра пурăннине, мĕнле сывланине, мĕнле ĕмĕт-шухăшсемпе, сисĕм-туйăмсемпе пурăннине, мĕншĕн кĕрешнине, вĕсем мĕнле социаллă средаран тухнă представительсем иккенне, вĕсен кашни хускалуне, урăхларах каласан, вĕсем мĕнле çынсем пулнине тĕпчесе пĕлес ĕçе тытăнтăмăр. Ĕç йывăрланса пычĕ. Уйрăм картинăсенче икĕ çын çеç вылять, куракансемшĕн кичем пулмĕ-ши? Кун пек сахал çынлă сценăсенче геройсен ăшчикне, ĕмĕт-шухăшĕсемпе сисĕм-туйăмĕсене ытларах уçса кăтартма тăрăшрăмăр. Пĕтĕм ĕç произведенин социаллă пĕлтерĕшне сӳлерех çĕклес йĕрпе пулса пычĕ, ытти элементсем йăлтах çак тĕп йĕртен тухса пынă темелле. Хамăр ĕçе мĕн таран ăнăçлăн пурнăçлани çинчен халех татса калама пултараймастпăр-ха, ун çинчен спектакле куракансем хăйсен чăн шухăшне каласса шансах тăратпăр.

В. АЛАГЕР.
А. КĂЛКАН.

„НАРСПИ“ СЦЕНА ÇИНЧЕ

Мартăн 18-мĕшĕнче Чăвашсен Государство Академи театрĕнче чăвашсен илемлĕ литературин никĕсне хываканĕн К. В. Ивановăн «Нарспи» поэми тăрăх В. Алагерпа А. Кăлкан çырнă «Нарспи» драмăна лартма тытăнчĕç.

К. В. Иванов çырнă чаплă «Нарспи» поэмăран туса йĕркеленĕ инсценировкăсене пирĕн театрсем пĕр хут кăна мар лартма тытăнса пăхнă, анчах вĕсем ăнăçлă пулайман. Ку ĕнтĕ пуринчен ытларах инсценировкăсен пахалăхĕ çителĕксĕр пулнинчен килнĕ.

Халĕ ĕнтĕ пирĕн К. В. Иванов поэми тăрăх çырнă оригиналлă пьеса пур. «Нарспи» пьесăна «Сунтал» журналта пичетлесен, ăна ĕççыннисем интересленсе вулама тытăнчĕç. Анчах «Нарспине» сцена çинче курас кăмăл татах та пысăкрах. Тĕрлĕ организацисемпе уйрăм çынсем çак спектакле курма билет хăварма ыйтса çырнă çырусем театр дирекцине çавăн чухлĕ пыраççĕ.

Курма пыракансем спектакльпе çавтери интересленни пире татах лайăхрах, татах тĕплĕнрех ĕçлеме хавхалантарать. Çак пьесăна лартас тĕлĕшпе ĕçленĕ çĕрте кашни репетицирех çĕнĕ, интереслĕ япаласем сиксе тухаççĕ. Пьеса çавтери интереслĕ, унăн содержанийĕ питех те тарăн. Театрта ĕçлекенсен коллективĕ К. В. Иванов çырса кăтартнă манми образсене татах та тарăнрах кăтартса пама, куракансене художествăллă пит пуян спектакль лартса пама тăрăшать.

Çак çĕнĕ спектакле тăвас тĕлĕшпе питех те хастарлăн ĕçленĕ чухне пирĕн куç умĕнче пĕр образ—вилĕмсĕр поэмăна туса паракан К. В. Иванов образĕ тата унăн хăй пурăннă вăхăтри юратнă çыннисен—Нарспипе Сетнерăн—образĕсем тăнă.

Çак пьесăна пирĕн театрăн сцени çинче лартас ĕç йывăр та ответлă ĕç пулса тăнине шута илсе, ВКП(б) Обкомĕ пирĕн ĕçре питех те тимлĕн пулăшрĕ. Çак пьесăна лартас тĕлĕшпе ĕçлекен коллективпа ВКП(б) Обкомĕн секретарĕ Я. Павлов юлташ темиçе хут та калаçрĕ. Вăл пирĕнпе калаçни пире çак чаплă произведенири чаплă образсене уçса пачĕ.

Спектакльре пире мĕн хумхантарать-ха? Пире чĕрĕ çынсен сăнарне тĕплĕн, чĕррĕн, уçăмлă, тĕрлĕ енлĕ, чăн пулнă пек кăтартса парасси, чи малтанах Нарспи образне, чăваш хĕрĕн, вăйлă ирĕк-кăмăллă, тарăн шухăшлă, вĕри чĕреллĕ, çав вăхăтрах тата хăйне-хăй кăмăллă тыткалакан тӳрĕ кăмăллă хĕрĕн образне тĕплĕн кăтартса парасси хумхантарать. Нарспи юратма, савăнма çеç мар, кĕрешме те, йывăрлăхсене çĕнтерме те пĕлет. Хăйĕн кĕрешĕвĕнче вăл ирĕклĕн, юратса, савăнса пурăнма кансĕрлекен тĕнчене уççăнах хирĕçлекен çын пулса çитĕнет. Нарспи вăл—вăйлă, ирĕклĕ шухăш-кăмăллă, паттăр, çав вăхăтрах тата питех те лирикăллă хĕр. Пире Сетнер образĕ те хумхантарать. Сетнер чухăн, унăн пĕр урхамахсăр пуçне урăх нимĕн те çук. Сетнер пурăнакан тĕнчере пур пуянлăх та пуянсен Михетерпе Тăхтамансен аллинче. Сетнер Нарспине питех те хытă юратать. Хĕрӳллĕ те тӳрĕ кăмăллă юратупа хыпса çунакан Сетнер, закон тата власть Тăхтаман енче пулассине пĕлсе тăрсах, ăна хирĕç кĕрешĕве тухать. Мĕнпур прогрессивлă ĕçсене, телейлĕхе, юратăва, çын ирĕклĕ пулассине туса пама пултаракан майсене пурне те путарса пыракан тĕнче çине Сетнер те Нарспи пекех кураймасăр тарăхать. Çавăн пекех тата пире ытти образсем те хумхантараççĕ.

Спектакле чăвашсен ташăпа юрă ансамблĕ, симфониллĕ оркестр, художник Юрий Зайцев, ЧАССР искусствăсен тава тивĕçлĕ деятелĕ Г. Г. Лисков хутшăнчĕç.

Нарспи рольне А. Долгова, Сетнере—Ургалкин, Михетере—Медиков, Мăнкĕрӳне—РСФСР тава тивĕçлĕ артисчĕ Б. А. Алексеев, Тăхтамана—ЧАССР тава тивĕçлĕ артисчĕ И. О. Молодов юлташсем выляççĕ.

Спектакле лартаканĕ режиссер
Леонид РОДИОНОВ.

Европăри тата Африкăри вăрçă

(Вăрçă ĕçĕсен дневникĕ)

Англин Хĕвелтухăç Африкăри войскисем мартăн 16-мĕшĕнче Британи Сомалийĕн столицине, Бербера хулине, туртса илнĕ. Çак хулана 1940 çулти август уйăхĕнче итальянецсем туртса илнĕ пулнă. Итали сводкинче каланă тăрăх, Англи карапĕсен соединенийĕ войскăсен чаçĕсене антарса хăварнă, çав чаçсем Итали гарнизонне парăнтарнă.

Бербера — Итали Сомалийĕн столици тата унти чи пысăк порт. Çакă вăл Аден заливĕн çыранĕнчи пĕртен-пĕр порт. Порт гаванне океанра çӳрекен суднăсем кĕме пултараççĕ. Хулара 15 пин çын пурăнать. Берберăран урăх çĕршывсене çĕрмамăк, финиксем, рис, сахăр илсе каяççĕ.

Берберăна туртса илни çинчен Англири хаçатсем нумай çыраççĕ. Рейтер агентстви çапла пĕлтерет: Британи Сомалийĕнчи операцисене Лондонра пысăк вырăна хураççĕ, мĕншĕн тесен ăна туртса илни Италин Харавăри тата Диредауари (Абиссиния) базисем умне çĕнĕ хăрушлăх кăларса тăратать. Джибутине каймалли чугунçула шута илмесен, итальянецсен аллинче Абиссинирен тинĕс патне тухмалли пĕр çул кăна юлнă, çав çул Асмарăпа Массауа урлă иртсе пырать, ăна французсем контроллесе тăраççĕ. Çапла ĕнтĕ, итальянецсен пысăк подкрепленисем илмелли майсем пĕтсе çитнĕ. Берберăна туртса илни çинчен тĕплĕн пĕлтерсе, Рейтер агентстви çапла çырать: Берберăна туртса илес ĕçре тинĕс-çар вăйĕсем, çĕр çинчи тата сывлăшри вăйсем пĕр-пĕринпе тачă çыхăнса кĕрешнĕ. Берберăна хирĕç пуçланă операцисенче бронетанковăй чаçсем те пулнă.

Ыран мартăн 16-мĕш тенĕ чух çĕрле тата мартăн 17-мĕшĕнче кăнтăрла Англи самолечĕсем Итали аэродромĕсем çине, уйрăмăнах Диредауари аэродром çине вăйлăн бомбăсем пырса пăрахнă.

Эритрейăра 6 эрне хатĕрленнĕ хыççăн, мартăн 16-мĕшĕнче, Англи войскисем итальянецсен Керен районĕнчи позицийĕсене хирĕç вăйлă атака пуçланă. Итали командованийĕн сводкинче каланă тăрăх, çак атакăна сирсе янă, англичансене пысăк çухатусем кӳнĕ. Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Англи войскисем икĕ паха высотана туртса илнĕ.

Çурçĕр Африкăра Англи войскисем Италин Джарабубри позицийĕсем патне çывхарса пыма хăтланнă, анчах вĕсене каялла хăваласа янă. Итали бомбардировщикĕсем англичансен çар базисем çине тата мотомеханизированнăй чаçĕсем çине пырса тапăннă. Англин Çывăхри Хĕвелтухăçĕнчи сывлăш вăйĕсен командованийĕ кăларнă коммюникере каланă тăрăх, Англи авиацийĕ Кастель-Бенитопа Макинăри (Триполитания) аэродромсем çине бомбăсем пырса пăрахнă.

Мартăн 17-мĕшĕнче Албанири фронтра хĕрӳллĕ вăрçă ĕçĕсем пынă. Югославири «Политика» хаçат пĕлтернĕ тăрăх, операцисем пыракан тĕп зона халĕ те фронтăн центральнăй секторĕ пулса тăрать. Албанири фронтăн çак участокĕнче Итали войскисем грексен позицийĕсене хирĕç контратакăсем тунă, çапăçăва лайăх хатĕрленнĕ çар чаçĕсене илсе тухнă. Итальянецсен атакисене сирсе янă. Мартăн 17-мĕшĕнче итальянецсем фронтăн çурçĕр участокĕнче те контратака тунă. Атака тума пуçлас умĕн, тесе пĕлтерет Рейтер агентстви, артиллерирен питех те вăйлăн персе тăнă. Итальянецсен калама çук вăйлă наступленине сирсе янă, итальянецсене пысăк çухатусем кӳнĕ. Итали сводкинче каланă тăрăх, фронтăн пур секторĕнче те артиллери вăйлăн персе тăнă. Çапăçакан енсен авиацийĕ пысăк активлăхпа кĕрешнĕ. Итали самолечĕсем грексен авиаци базисем çине бомбăсем пырса пăрахнă тата пулеметсенчен пенĕ. Греци сводкинче каланă тăрăх, Лариса хули çине, Эпирти ялла районсем çине, Салоники хĕррисемпе Наксос утравĕ çине те бомбăсем пырса пăрахнă. Мартăн 15-мĕшĕнче Вăтаçĕр тинĕсĕн хĕвелтухăç пайĕнче Германи самолечĕсем Англи карапĕсен соединенийĕ çине пырса тапăннă, 2 линкора сиен кӳнĕ. Англин Грецири сывлăш çар вăйĕсен командованийĕ панă пĕлтерӳре каланă тăрăх, мартăн 16-мĕшĕнче Англи бомбардировщикĕсем Тиранăпа Валона çине пырса тапăннă, аэродромсем çине бомбăсем пăрахнă.

* * *

Англипе Германи хушшинчи фронтра авиацин хăшпĕр активлăхĕ палăрать. Германи командованийĕн сводкинче каланă тăрăх, ыран мартăн 16-мĕш тенĕ чух çĕрле Германи бомбардировщикĕсем Ньюкаслри порт сооруженийĕсемпе доксем çине пырса тапăннă. Çавăн пекех Шотландин хĕвелтухăç çыранĕнчи портсем çине те бомбăсем пырса пăрахнă. Англин суту-илӳ тумалли темиçе суднине путарнă.

Ыран мартăн 16-мĕш тенĕ чух çĕрле Англи самолечĕсем Çурçĕр Хĕвеланăç Германи çыранĕнчи тĕрлĕ районсем çине бомбăсем пырса пăрахнă.

Мартăн 18-мĕш. (ТАСС)

Англия Италине асăрхаттарни

НЬЮ-ЙОРК, мартăн 18-мĕш. (ТАСС). Интернешэнл Ньюс сервис агентствин Римри корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, ĕçе лайăх пĕлекен çынсем хушшинче çапла калаççĕ: Англия нейтральнăй дипломатсем урлă Италине çапла асăрхаттарнă: Итали самолечĕсем Афины хули çине бомбăсем пырса пăрахсан, Англи самолечĕсем Рим çине бомбăсем пырса пăрахма пуçлаççĕ, тенĕ.

Германин Бельгири çар командованийĕ кăларнă приказ

БРЮССЕЛЬ, мартăн 18-мĕш. (ТАСС). Бельга-пресс агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Германин Бельгири тата Çурçĕр Францири çар командованийĕ 60 çула çитнĕ бельгиец-чиновниксене ĕçрен кăларасси çинчен приказ панă. Çак приказ государство ĕçĕнчи пысăк чиновниксене, прокуратура работникĕсене, финанс ĕçĕнчи контролерсене, провинцисен губернаторĕсене, округсен комиссарĕсене, бургомистрсемпе вĕсен заместителĕсене, общинăсен секретарĕсене тата полици комиссарĕсене тивет. Судьясем пирки уйрăм постановлени кăлараççĕ. Çӳлте асăннă приказ тивекен çынсен хăйсем ĕçлекен вырăнсенчен март уйăхĕнче тухса каймалла. Приказ çийĕнчех ĕçе кĕрет.

КИНОХРОНИКА ТЕАТРĔ

Шупашкарта мартăн 15-мĕшĕнчен пуçласа кинохроника театрĕ ĕçлеме пуçларĕ. Кино-журналсене Хресчен Çуртĕн залĕнче кăтартаççĕ.

Малтанхи кунсенче кинохроника театрĕнче Союзкиножурналăн 109-мĕш номерлĕ (Молотов юлташ Берлинра пулни) тата физкультурниксен парачĕ çинчен «Боевая молодость» ятлă фильм-журналсене кăтартрĕç. Ку журналсене пĕтĕмпе 500 çын ытла курнă.

Мартăн 18—19-мĕшсенче «Лыжный боец» тата «Собака на войне» журналсене кăтартса пачĕç. Калас пулать, кино-журналсен содержанийĕсем паха. «Лыжный боец» журнал пирĕн боецсем йĕлтĕрпе тĕрĕс çӳреме пĕлнине, боевой учебăра йĕлтĕрпе мĕнле усă курнине кăтартса парать. Йытăсем Хĕрлĕ Çарта пысăк вырăн йышăнаççĕ. Вĕсем—боецсен çирĕп те шанчăклă тусĕсем. Вăрçă вăхăтĕнче тата çĕршыв чиккисене сыхланă çĕрте йытăсем мĕнле усă панине «Собака на войне» журналта лайăх кăтартса панă.

Шупашкарти кинотеатр çĕнĕ киножурналсене уйрăмăн кăтартса пама тытăнни лайăх пуçару. Мĕншĕн тесен хула ĕççыннийĕсем пирĕн çĕршывра пулса иртнĕ событисене вăхăтра курса пыма пултараççĕ.

И. С.

Ответлă редактор **В. Я. ЯКОВЛЕВ.**

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ ЗАОЧНАЯ СРЕДНЯЯ ШКОЛА ВЗРОСЛЫХ
Наркомпроса ЧАССР об'являет второй набор по сдаче экстерном за НСШ и СШ

Срок приема заявлений до 25-IV—с. г. С 3 мая по 1 июня проводятся консультации. Испытания будут проводиться с 10 по 25 июля.

К заявлению прилагаются справка об образовании и о возрасте, и марку для ответа.

За справками обращайтесь по адресу: гор. Чебоксары, ул. Чернышевского дом № 6, телефон 3—67.

ДИРЕКЦИЯ.

ВНИМАНИЮ ВСЕХ ТОРГУЮЩИХ ОРГАНИЗАЦИЙ!
НА СКЛАДАХ ЧЕБОКСАРСКОЙ МЕЖРАЙБАЗЫ
ЧУВАШПОТРЕБСОЮЗА
ИМЕЮТСЯ В ПРОДАЖЕ
в неограниченном количестве следующие товары:

1. Плетеная мебель,
2. Корзины базарные,
3. Качалки детские,
4. Стул детский,
5. Кресло, люлька детская,
6. Корзина тарантасная,
7. Корзины бельевые,
8. Столы, стулья,
9. Шкафы-комоды,
10. Тумбочки,
11. Железо-скобяные товары,
12. Домкраты, ключи разводные,
13. Накладка мебельная,
14. Насосы пивные,
15. Оконные приборы,
16. Мебельные приборы,
17. Геометрические приборы,
18. Сундуки железные,
19. Кровати с сеткой для подростков,
20. Кровати барачные и др.,
21. Пуговицы перламутровые,
22. Пуговицы отделочные, стяжки, запонки,
23. Гарнитуры,
24. Кисти для бритья,
25. Соски резиновые,
26. Карандаши,
27. Губная помада и др.

Просьба ко всем председателям райпотребсоюзов, СПО и др. торгующим организациям заявки на предмет отгрузки с указанием станции направлять Чебоксарской межрайбазе Чувашпотребсоюза.

АДРЕС: гор. Чебоксары, ул. Карла Маркса, 3, межрайбаза Чувашпотребсоюза.

2—1 ДИРЕКЦИЯ.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом Печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн—0—67, редактор заместителен—3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн —4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, экономика пайĕн — 0—88, çырусемпе рабселькорсен пайĕн—2—30, «Ĕçхĕрарăмĕ» журналăн—6—23, «Ленин çулĕпе» журналăн—0—85, издательство конторин—0—23.

гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии Чувашской АССР. Заказ № 191. Ф. Б. 58×84 п. п.

НТ 2033.